

TURISTIČKO VREDNOVANJE KULTURNE BAŠTINE GRADA DUBROVNIKA

Pušić, Mihaela

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac
University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:543618>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied
Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
PRIJEDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Mihaela Pušić

**TURISTIČKO VREDNOVANJE KULTURNE BAŠTINE
GRADA DUBROVNIKA**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2023.

Mihaela Pušić

**TURISTIČKO VREDNOVANJE KULTURNE BAŠTINE
GRADA DUBROVNIKA**

**Eveluation of Cultural Heritage in Tourism of Dubrovnik
City**

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij Ugostiteljstva

Kolegij: Turističko vrednovanje kulturne baštine

Mentor: dr.sc. Silvija Vitner-Marković, prof. v.š.

Matični broj studenta: 0618618039

Karlovac, rujan 2023.

ZAHVALA

Ovom prilikom bi se htjela zahvaliti dr.sc. Silviji Vitner-Marković na cjelokupno preneseno znanje tijekom školovanja te na prihvaćenom mentorstvu, ukazanoj pomoći, strpljenju tokom izrade završnog rada.

Također bi se htjela zahvaliti obitelji, prijateljima i kolegama tokom studija.

SAŽETAK

Tema ovog rada je „Turističko vrednovanje kulturne baštine grada Dubrovnika“.

Analiza predstavljena u ovome radu bavi se vrijednošću kulturne baštine grada Dubrovnika iz turističke perspektive. Razrađen je teorijski i praktični istraživački problem, stoga se u radu analizira atraktivnost kulturne baštine grada prema kriteriju razvijenosti i njezine prilagodbe samim posjetiteljima. Analizirani su odabrani primjeri sa velikim stupnjem atraktivnosti materijalne i nematerijalne baštine grada Dubrovnika.

Ključne riječi: turističko vrednovanje, kulturna baština, kulturni turizam, grad Dubrovnik

SUMMARY

The theme of this paper is "Tourist evaluation of the cultural heritage of the city of Dubrovnik".

The analysis presented in this paper deals with the value of the cultural heritage of the city of Dubrovnik from a tourist perspective. A theoretical and practical research problem has been elaborated, therefore the paper analyzes the attractiveness of the city's cultural heritage according to the criterion of development and its adaptation to the visitors themselves. Selected examples with a high degree of attractiveness of tangible and intangible heritage of the city of Dubrovnik were analyzed.

Keywords: tourist evaluation, cultural heritage, cultural tourism, the city of Dubrovnik

Sadržaj

ZAHVALA	
SAŽETAK	
SUMMARY	
1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Struktura rada	1
2. KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKO VREDNOVANJE	2
2.1. Pojmovno određenje kulturne baštine.....	2
2.2. Klasifikacija kulturne baštine.....	2
2.3. Turističko vrednovanje kulturne baštine.....	3
3. KULTURNI TURIZAM	4
3.1. Pojmovno određenje kulturnog turizma	4
3.2. Klasifikacija kulturnog turizma	5
3.3. Obilježja kulturnog turista	6
4. KULTURNA BAŠTINA GRADA DUBROVNIKA	7
4.1. Turističko vrednovanje materijalne kulturne baštine grada Dubrovnika	9
4.1.1. Turističko vrednovanje sakralnih građevina	9
4.1.2. Turističko vrednovanje tvrđava, utvrda i gradina.....	11
4.1.3. Turističko vrednovanje muzeja	14
4.1.4. Turističko vrednovanje trgova	19
4.1.5. Turističko vrednovanje palača i spomenika	21
4.2. Turističko vrednovanje nematerijalne kulturne baštine grada Dubrovnika	27
4.2.1. Turističko vrednovanje običaja.....	27
4.2.2. Turističko vrednovanje plesa i glazbe	28
4.2.3. Turističko vrednovanje kulturnih manifestacija i festivala.....	29
5. TURISTIČKI PROMET GRADA DUBROVNIKA U RAZDOBLJU OD 2018. DO 2020. GODINE	32
6. SWOT ANALIZA KULTURNOG TURIZMA GRADA DUBROVNIKA	35
7. ZAKLJUČAK	38
POPIS LITERATURE	39
POPIS ILUSTRACIJA	41
POPIS TABLICA	41

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je turističko vrednovanje kulturne baštine grada Dubrovnika. Cilj rada je analizirati elemente turističkog vrednovanja na odabranim primjerima kulturne baštine grada Dubrovnika.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Pri izradi rada korištena je stručna literature iz područja kulturne baštine i turizma te službene stranice turističke zajednice grada Dubrovnika i kulturnih objekata.

Pri izradi rada korištena je metoda istraživanja za stolom, metoda deskripcije, kompilacije, metoda analize i sinteze.

1.3. Struktura rada

Rad se sastoji od 7 poglavlja, popisa literature, popisa tablica i popisa ilustracija. U uvodnom dijelu opisani su predmet i cilj rada te su navedeni izvori podataka i metode prikupljanja koji su korišteni prilikom izrade rada. Nakon toga slijede poglavlja u kojem se analizira kulturna baština, kulturni turizam te turističko vrednovanje kulturne baštine. Nakon toga slijedi turističko vrednovanje odabranih primjera kulturne baštine grada Dubrovnika te na samom kraju do analize turističkog prometa u razdoblju od 2018. do 2020. godine i SWOT analize kulturnog turizma u gradu Dubrovniku.

2. KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKO VREDNOVANJE

2.1. Pojmovno određenje kulturne baštine

Kulturna baština odnosi se na spomenike, skupine građevina i lokaliteta koji imaju povijesnu, estetsku, arheološku, znanstvenu, etnološku ili antropološku vrijednost. Tri su glavne komponente Konvencije pri definiranju kulturne baštine: Spomenici: djela arhitekture; monumentalna djela iz područja skulpture i slikanja; elementi ili strukture arheološke prirode; crteži, pećine i prebivališta; kombinacije obilježja izuzetne univerzalne vrijednosti, povijesne, umjetničke ili znanstvene; Skupine građevina: skupine samostojećih ili povezanih građevina koje zbog svoj arhitekture, homogenosti ili položaja u okolišu posjeduju izuzetnu univerzalnu vrijednost, povijesnu, umjetničku ili znanstvenu; Lokaliteti: čovjekova djela ili kombinirana djela prirode i čovjeka te područja koja uključuju arheološke lokalitete izuzetne univerzalne vrijednosti, povijesne, umjetničke ili znanstvene.¹

Troškovi očuvanja baštine vrlo su veliki i povećavaju se s predstavljanjem baštine posjetiteljima, stoga je potrebno kulturnu baštinu uključiti u turističke tokove te učinkovitim upravljanjem osigurati njezinu revitalizaciju i održivost.²

2.2. Klasifikacija kulturne baštine

Kulturna baština može biti materijalna ili nematerijalna kulturna baština. Materijalna kulturna baština dijeli se na pokretnu i nepokretnu kulturnu baštinu. U pokretna kulturna dobra pripadaju svi predmeti koji imaju neku vezu s ljudskom kulturom te se čuvaju u muzejima, galerijama, arhivima i knjižarama, a to su primjerice umjetnine, poput slika i knjiga, predmete primijenjene umjetnosti i obrta poput nakita, posuđa i liturgijskih predmeta, stari novac, stare knjige i slično. U nepokretna kulturna dobra možemo svrstati povijesne građevine, arheološka nalazišta, graditeljske cjeline itd. Nematerijalnu kulturnu baštinu čine plesovi i umjetničke izvedbe, glazba, običaji, tradicijska znanja i vještine te vjerski rituali.³ No, također treba napomenuti na razliku između prirodne i kulturne baštine. Međutim, u kulturnu baštinu ne spadaju spilje, paleontološki ostaci, minerali ili neki drugi prirodni fenomeni jer kulturna baština mora imati vezu sa ljudskim djelovanjem.⁴ Materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini je zajedničko bogatstvo u svojoj različitosti i posebnosti, a njihova zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta.

¹ Jelinčić, D. A., Abeceda kulturnog turizma, Meandarmedia, Zagreb, 2009., str.32

² Hrvatski geografski glasnik, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/312446> (23.05.2023.)

³ Trpimir M. Šošić: Pojam kulturne baštine - međunarodno pravni pogled, Zbornik radova Pravnog fakulteta, 2014., izvor dostupan na: <https://hrcak.srce.hr/129107>, pregledano (16.08.2022.)

⁴ Ibidem

2.3. Turističko vrednovanje kulturne baštine

Kulturna baština važan je element prezentacije prostora, nositelj identiteta određene ljudske zajednice te jedan od najvažnijih resursa kulturnoga turizma koji osmišljenom turističkom valorizacijom može postati pokretač razvoja područja.

Prema UNWTO osnovni elementi turističke valorizacije su sljedeći:⁵

- atraktivnost resursa
- turističko-geografski položaj
- udaljenost od najbliže razvijene turističke regije.

Osim navedenih navode se i ostali elementi:

- razvijenost prometne infrastrukture u destinaciji
- kvaliteta smještajnih kapaciteta i ostalih objekata
- kvaliteta i obujam dopunskih sadržaja i usluga i sl.

Kako bi se proces turističkog vrednovanja mogao provesti turističko područje mora imati atraktivni turistički resurs kako bi potaknulo interes posjetitelja i probuditi želju za posjetu određenom području. Posjetitelje privlači atraktivnost destinacije, ali također žele razumjeti kulturu destinacije i steći iskustva stoga je bitno očuvati atraktivne turističke resurse i dobro organizirati sadržaje i programe koji će pomoći posjetiteljima tijekom njihovog boravka u destinaciji. Također i turističko-geografski položaj te udaljenost od najbliže razvijene turističke regije od velikog su značaja prilikom donošenja odluke turista o posjeti određene destinacije.

Dobre prometne veze mogu omogućiti turistima da bolje dođu do odredišta, time je veća mogućnost obilaska turističkih atrakcija. Tijekom posjeta osnovno pitanje turističkih destinacija nije gdje na odmor, nego kako na odmor, izuzetno je važna kvaliteta i kvantiteta dodatnih sadržaja koji su od pomoći posjetiteljima da steknu određeno iskustvo tijekom posjeta na određenoj destinaciji. Kvaliteta smještajnih kapaciteta i brojnost dodatnih sadržaja kao i pristupačne cijene noćenja mogu utjecati na imidž destinacije čime se potiče na povratak u destinaciju.⁶

⁵ UNWTO, dostupno na: <https://www.unwto.org/> (18.07.2023.)

⁶ Ibidem

3. KULTURNI TURIZAM

3.1. Pojmovno određenje kulturnog turizma

Kulturni turizam vrlo je teško definirati zbog postojanja mnogih definicija kulture, no možemo reći da je kulturni turizam pasivno, aktivno i interaktivno uključivanje u kulture i zajednice, putem kojeg posjetitelji stječu nova iskustva obrazovne, kreativne i zabavne prirode. Kultura utječe izravno na turizam, a turizam sve više utječe na kulturu koja postaje vrlo važan motiv turističkih putovanja. Unatoč prekidima turističkih putovanja radi ekonomskih kriza, epidemijama i terorističkih napada općenito u svijetu, kulturni turizam je u neprekidnom porastu.⁷

Kulturni turizam označava kretanje ljudi uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihova mjesta stanovanja s namjerom prikupljanja novih informacija i iskustva kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe. Interes za kulturni turizam vrlo je velik, ali su termini i područja koja ti termini pokrivaju vrlo izmiješani. Često se pod tim pojmom podrazumijeva takva vrsta turizma vezana uz materijalnu, tj. izgrađenu baštinu-od velikih religijskih spomenika do svjetovne arhitekture. Kulturu ne obilježava samo posjet muzeju, već ona može biti i nematerijalne prigode.⁸

Kulturni je turizam zabavno i edukativno iskustvo koje kombinira umjetnost s prirodnom i društvenom baštinom te poviješću, isto tako turistički izbor koji educira ljude o aspektima izvedbe, umjetnosti, arhitekture i povijesti koje se odnose na određenu destinaciju. Bez obzira na to koju od definicija kulturnog turizma koristili, sve će u sebi inkorporirati materijalne i nematerijalne oblike kulture određene destinacije koji turistu nude atmosferu, iskustvo ili doživljaj odabrane destinacije.⁹

⁷ Dujmović M.; Kultura turizma; Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2014. str. 109

⁸ Jelinčić, D. A., Abeceda kulturnog turizma, Meandarmedia, Zagreb, 2009., str. 43

⁹ Ibidem, str. 44

3.2. Klasifikacija kulturnog turizma

S obzirom na raznolikost i složenost kulturnog turizma najbolje ga je podijeliti u nekoliko tipologija. Tako razlikujemo turizam naslijeđa, turizam umjetnosti, kreativni turizam, urbani kulturni turizam, ruralni kulturni turizam i domorodački turizam.

Turizam naslijeđa usredotočen je na materijalnu kulturno povijesnu baštinu, primjerice građevine, spomenike, artefakte, arheološka nalazišta, povijesne predjele itd. te na nematerijalno kulturnu povijesnu baštinu primjerice tradicije, vjerovanja, sjećanje, ideje, jezike, običaje.¹⁰

Turizam umjetnosti je dio kulturnog turizma i također turizma naslijeđa i usmjeren je na vizualne i izvedbene umjetnosti, kao i na kulturne događaje i festivale. Umjetnost je bila glavni motiv za odlazak na neko putovanje još u 16. stoljeću gdje su putovanja bila povezana sa „Grand Tourom“. Odlazilo se na edukativna putovanja po europskim zemljama, osim što su razgledavali spomenike posjećivalo se i kazališta, opere ili koncertne sale. Bilo je jednako važno vidjeti neku čuvenu zgradu isto kao i sami događaj koji se u njoj izvodio. I do danas su ostale takve institucije popularne turističke atrakcije, ponekad čak i zaštitni znak nekih destinacija. Osim scenskih umjetnosti turizam umjetnosti također pokriva muzeje i umjetničke galerije, koncerte, umjetnost i zanate lokalnog stanovništva i njihove plesove i glazbu. Može se reći da je svake godine sve veći broj muzeja, galerija, umjetničkih priredbi i festivala koji privlači turiste i također da se rast turizma umjetnosti i turizma naslijeđa svakako može pripisati širenju i svijesti o naslijeđu, većim zaradama, većoj dostupnosti umjetničkih djela i slobodnom vremenu.¹¹

Kreativni turizam se sastoji od aktivnog sudjelovanja u aktivnostima kulturnog turizma i stvaralačkom radu na individualnoj ili kolektivnoj osnovi. To su primjerice umjetničke i kreativne aktivnosti poput slikarstva, lončarstva, fotografiranja ili plesa te su one sastavni dijelovi godišnjeg odmora. Kreativni turizam se javio kao reakcija na pasivnu konzumaciju u kulturnom turizmu i uključuje kreativne konzumente koji troše interaktivna iskustva koja im pomažu u osobnom razvoju i kreiranju identiteta putem povećanja osobnog kreativnog kapitala.¹²

Urbani kulturni turizam je usredotočen na aktivnosti koje se odvijaju u gradovima. Neke od tih aktivnosti se odnose na naslijeđe ili umjetnost, posebno u nekim povijesnim gradovima. Taj dio kulturnog turizma zastupljen je kod obnove bivših industrijskih gradova ili gradskih središta koja se pretvaraju u nove turističke atrakcije u obliku ogromnih zabavnih kompleksa i kompleksa za provođenje slobodnog vremena.¹³

Ruralni kulturni turizam odvija se u ruralnim predjelima gdje je glavna turistička atrakcija priroda. Neke su aktivnosti usredotočene na ekološki, a neke na poljoprivredni razvoj primjerice ekološki muzeji ili agroturizam, gastronomski ili vinski turizam ili kulturne krajolike kao što su mjesta povezana s literarnim ili filmskim

¹⁰ Ibidem, str. 111

¹¹ Ibidem, str. 115

¹² Ibidem, str. 117

¹³ Ibidem, str. 119

turizmom. Može se reći da je sve veći broj zdravstvenih ili holističkih centara koje se grade baš na ruralnim područjima i koja u svojoj ponudi imaju kulturne, kreativne i duhovne aktivnosti poput joge ili meditacije.¹⁴

3.3. Obilježja kulturnog turista

U skladu sa motiviranošću turista za kulturu i kulturno putovanje mogla bi se razviti prema stupnju motivacija putnika:¹⁵

1. Primarna;
2. Usputna;
3. Slučajna.

Kada turist posjećuje neku destinaciju samo sa namjerom da sudjeluje direktno u kulturnom životu onda je to primarna motivacija te kao primjer se može navesti odlazak na svjetske izložbe, glazbene festivale, koncerte, kazalište predstave i slično. Kada se turist zaputi u neku turističku destinaciju radi nekim drugim primarnim razlogom, odnosno motivom, a kulturni život mu ima tek neko drugo, sekundarno značenje onda možemo reći da je to usputna motivacija. Primjerice, taj turist boravi u nekoj destinaciji radi primarnog motiva, odmora, posla, nekoj manifestaciji ali pritom posjeti neku izložbu, uživa u nacionalnim gastronomskim specijalitetima ili pak upoznaje jezik te destinacije. Te zadnjom, slučajnom motivacijom možemo nazvati situaciju u kojoj turist nema namjeru upoznati kulturnu destinaciju, ali u vrijeme svoga boravka dolazi u kontakt sa lokalnim stanovništvom i možda i ne primjećujući upoznaje njihov način života, odnosno kulturu.¹⁶

Također možemo i turista podijeliti na onog koji ima specifičan ili nespecifičan kulturni interes. Turist specifičnoga interesa zna u kojoj vrsti kulture ili kulturnog događaja želi sudjelovati, dok nespecifični kulturni turist nije zainteresiran za određeni oblik kulture, već ga zanima samo šire područje kulture.

Zbog toga, treba ih razlikovati na:¹⁷

- Općeg kulturnog turista- posjećuje zemlje, regije, gradove, sudjelujući u nekim već drugim oblicima kulturnog života
- Specijaliziranoga kulturnog turista- usredotočuje se na jedno mjesto ili manji broj mjesta. Takav turist kontinuirano posjećuje određeni grad, regiju ili zemlju u potrazi za širokim kulturnim razumijevanjem toga mjesta.

¹⁴ Ibidem, str.120

¹⁵ Dujmović M.; Kultura turizma; Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2014. str. 108

¹⁶ Jelinčić, D. A., Abeceda kulturnog turizma, Meandarmedia, Zagreb, 2009., str. 44

¹⁷ Ibidem, str. 47

4. KULTURNA BAŠTINA GRADA DUBROVNIKA

Grad Dubrovnik je slikovit hrvatski dragulj koji nudi mnogo više od brojnih svjetskih gradova. Grad je jedinstvene kulturne i političke povijesti, jedan je od najljepših utvrđenih gradova i jedan od najprepoznatljivijih simbola Hrvatske u svijetu. Grad Dubrovnik nastaje u 7. stoljeću kada su se Latini iz grada Epidauruma (današnjeg Cavtata) pred navalom Avara i Slavena sklonili na hrid Laus. Radi zaštite, naselje su djelomično ogradili obrambenim zidovima koji su se poslije dogradili i proširili pa su postale dio zidina koje poznajemo danas. Slaveni su na južnim padinama brda Srđa, na kopnu preko put hridi podignuli svoje naselje i nazvali ga Dubrava. Tijekom vremena dva su se naselja sve više povezivala, a potpuno su se spojila u 11. stoljeću nasipanjem uskog kanala koji ih je dijelio. Tako je nastala današnja ulica Plca, tj. Stradun, a u 12. i 13. stoljeću tako formirana gradska jezgra koja je zaštićena obrambenim zidinama. Poznato je kako je napredak Dubrovnika u kasnom srednjem vijeku i poslije temeljio na pomorskoj trgovini. Krajem srednjeg vijeka Dubrovačka Republika bila je jedina država na istočnoj obali Jadrana koja je konkurirala tada moćnoj Mletačkoj Republici. Uz svoje bogatstvo i diplomaciju, Dubrovnik je u to doba postigao goleme kulturne i znanstvene dosege, posebice tijekom 15. i 16. stoljeća. Bio je jedan od središta razvitka hrvatskoga jezika i književnosti te su se u njemu stvarali mnogi istaknuti pjesnici, dramatičari, slikari, matematičari, fizičari i mnogi drugi od kojih su neki postali i svjetski poznati.¹⁸

Zahvaljujući bogatoj povijesti, geografskom položaju, blagoj mediteranskoj klimi, znanju i iskustvu Dubrovnik je prepoznat na turističkim tržištima po visokoj kvaliteti svog turističkog proizvoda. Dubrovnik se u svijetu predstavlja kao kulturna destinacija jer nudi brojne festivale, likovne događaje, koncertno-zabavne mega projekte, spomenike i slično.¹⁹ Može se reći da je kultura, umjetnost i arhitektura dio Dubrovnika.

Dubrovnik je poznato svjetsko turističko središte što može zahvaliti položajem na UNESCO-ovoj listi svjetske baštine, specifičnoj kulturnoj i turističkoj tradiciji te povijesnom naslijeđu. Dubrovnik ima najveći nacionalni indeks kulture kao motivacije za putovanja u pojedinu destinaciju: turista koji putuju u Dubrovnik radi kulture ima 26%, dok je nacionalni prosjek u 2007. bio 10% (TOMAS Ljeto 2007.). Prema podacima iz 2010. godine (TOMAS Ljeto 2010.) kulturna baština postaje sve značajniji element u izboru Dubrovnika kao destinacije (2004. tek je 30% posjetitelja odabiralo destinaciju radi ovog kriterija, a 2010. više od 61,5%).²⁰

¹⁸ Čaplar A., Belamarić J., Bašić-Biskupić I., Č. Joško, Ceribašić N., Eekhel N., Nikovčević L., Nodari M., Radovani-Podrug I., Vitez Z., Zebec T.: Blaga Hrvatske, Mozaik knjiga, Zagreb, 2013., str.246

¹⁹ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na: https://tzdubrovnik.hr/news/dubrovnik_za/page2.html, pregledano (23.08.2022.)

²⁰ Grad Dubrovnik, dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/uploads/pages/273/Strategija-razvoja-kulture-Grada-Dubrovnika.pdf>, pregledano (07.11.2022.)

U Dubrovniku djeluje Društvo turističkih vodiča "Dubrovnik" koje je osnovano 15.09.1978. godine i pod tim imenom registrirano 01.12.1978. Vrlo brzo DTVD²¹ je postalo značajan sudionik dubrovačke turističke ponude i otada uspješno djeluje. DTVD ima svoj ured. Smješten je na adresi Sv. Križa broj 3. Trenutno Društvo broji 359 članova, od kojih je većina aktivna. Članstvo Društva je izrazito heterogeno jer obuhvaća sljedeće skupine; vodiče kojima je vođenje osnovna djelatnost:²²

1. stalno ili sezonski zaposleni u putničkim agencijama,
2. vlasnici obrta – cjelogodišnjeg ili sezonskog,
3. vlasnici tvrtke i
4. upisani u RPO²³ kao slobodno zanimanje te vodiče koji su zaposleni u drugim djelatnostima, a vođenje im je dopunska djelatnost vodiče umirovljenike, Vodiče studente.

Kako bi boravak u Dubrovniku bio lakši posjetiteljima, oni mogu nabaviti Dubrovnik Pass, to je turistička karta koja omogućuje pristup nekim o najatraktivnijih turističkih destinacija u Dubrovniku, uključujući znamenitosti, muzeje i druge atrakcije. Također sa njom se mogu dobiti razni popusti u kafićima, restoranima, trgovinama, besplatne ili povlaštene ulaznice za razne atrakcije i muzeje u Dubrovniku.²⁴

Može se nabaviti u turističkim agencijama i centrima za informacije u gradu, online ili direktno u muzeju.

²¹ DTVD- Društvo turističkih vodiča "Dubrovnik"

²² Društvo turističkih vodiča Dubrovnik, dostupno na: <https://www.vodici-dubrovnik.hr/about.php> (18.07.2023.)

²³ RPO- Registar poreznih obveznika

²⁴ Dubrovnik Pass, dostupno na: <https://www.dubrovnikpass.com/> (30.08.2023.)

4.1. Turističko vrednovanje materijalne kulturne baštine grada Dubrovnika

4.1.1. Turističko vrednovanje sakralnih građevina

U nastavku slijedi pregled odabranih kulturnih dobara sa značajnim potencijalom turističkog vrednovanja:

Crkva sv. Vlaha nalazi se na najljepšoj poziciji, na trgu Luža, mjestu gdje se spajaju dvije najvažnije komunikacijske osi grada, ulice Stradun i Pred Dvorom. Nakon što je ranija romanička crkva prvo oštećena u potresu 1667. godine, a potom i izgorjela u požaru koji se dogodio 1706. godine, Dubrovčani su izabrali graditelja i kipara Marina Gropellija koji je do 1715. godine projektirao današnju crkvu u stilu kićenoga venecijanskog baroka i za nju također izradio glavni oltar od mramora te nekoliko kipova. Crkva ima tlocrt upisanoga grčkog križa, kupolu te raskošno pročelje do kojeg vodi široko stubište. Što se tiče unutrašnjosti, veoma je bogato ukrašena u baroknom stilu, na pjevalištu su orgulje te su posebno lijepi mramorni oltari. Najpoznatiji kip svetog Vlahu koji je krasio unutrašnjost i ranije crkve te preživio požar koji se zadesio 1706. godine nalazi se na glavnom oltaru. Taj kasnogotički pozlaćeni kip vrlo je značajan jer zaštitnik sv. Vlaho u ruci drži maketu Dubrovnika kako je izgledao prije samog potresa 1667. godine. Sveti Vlaho je također i zaštitnik grada Dubrovnika od 971. godine kada se u snu ukazao svećeniku stolne crkve i upozorio ga na neprijateljske namjere Mlečana, čijim je brodovima Dubrovnik pružio gostoprimstvo. Taj događaj naziva se Festa Sv. Vlahu i održava se svake godine 3. veljače.²⁵ Danas se u crkvu sv. Vlahu može ući besplatno bilo koji dan i vrijeme osim za vrijeme mise.

Slika 1. Crkva sv. Vlahu

Izvor: Vlastita fotografija (1.1.2022.)

²⁵ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 32

Franjevački samostan je sklop samostana s crkvom sv. Frane čija je izgradnja počela 1317. godine. U njemu se nalazi jedna od najstarijih europskih ljekarni gdje se danas nalazi muzej i prekrasan klaustar koji je jedan od najljepšeg dijela samostana u romaničko-gotičkom stilu te ima jednu od najstarijih i najvrjednijih knjižnica u Hrvatskoj sa više od 70.000 svezaka.²⁶

Dominikanski samostan su izgradili Dominikanci koji su u Dubrovnik došli 1225. godine. Izgradnju crkve i samostana pomogle su državne vlasti, a i papa Benedikt XI. Zbog skladne arhitekture, bogate umjetničke riznice i mira koji daje vlada, samostan s crkvom danas je jedna od najposjećenijih gradskih znamenitosti. U sklopu samostana nalazi se knjižnica s iznimno vrijednim knjigama, od kojih se ističe čak 239 inkunabula. Savršeno se uklopio u gradske zidine te je zbog svog izuzetno dobrog strateškog položaja i izabran sa strane Dominikanaca za svoj dom.²⁷

Dubrovačka katedrala nosi i ime Uznesenja Marijina, a Dubrovčani je zovu i Gospa Velika. Katedrala je izgrađena u stilu rimskog baroka u 18. stoljeću. Za njenu izgradnju zaslužan je kralj Rikard Lavljeg srca. Kupola se nalazi na mjestu križanja glavnog i poprečnog broda i svojom ljepotom je jedan od simbola povijesne jezgre. Unutrašnjost katedrale ispunjavaju barokni oltari s vrijednim slikama od kojih se može izdvojiti Uznesenje Marijino iz 16. stoljeća iznad glavnog oltara, rad slavnoga mletačkog slikara Tiziana, zatim slike Madonna ella Seffiola koja se pripisuje Raffaellu. Najvrjedniji predmeti nalaze se u riznici koja je do potresa koji se zadesio 1667. godine bila jedna od najbogatijih na Jadranu. No, nije samo prekrasan primjerak bogate dubrovačke povijesti i umjetnosti, već i arheološko nalazište. Naime, arheolozi su nakon radova na oštećenjima koje je ostavio potres našli ostatke još jedne Katedrale, i to romaničke.²⁸

Slika 2. Dubrovačka katedrala

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

²⁶ Ibidem

²⁷ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na: <https://tzdubrovnik.hr/>, pregledano (25.08.2022.)

²⁸ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 32

Isusovačka crkva i Collegium Ragusinum se nalazi na Poljani Ruđera Boškovića koja je i možda najljepši barokni sklop u Dubrovniku koji čine crkva Sv. Ignacija sa samostanom, Collegium Ragusinum te stubište koje do ovoga trga vodi o Gundulićeve poljane. Gradnja je počela 1662. godine, a zbog potresa je 1667. godine zaustavljena, a nastavila se tek tridesetak godina kasnije. Crkva Sv. Ignacija ima obilježja rimskog baroka, a u njoj se čuva jedna od najvrjednijih zbirki rimskoga baroknog liturgijskog srebra u Hrvatskoj. Zvono je iz 1355. godine najstarije je zvono u Dubrovniku. Freske su također posebnost crkve jer u i unutarnji i vanjski dijelovi crkve oslikani freskama. Od Gundulićeve poljane do Boškovićeve poljane, na kojoj se nalaze isusovačka crkva Sv. Ignacije te Collegium Ragusinum, vodi prekrasno barokno stubište.²⁹ Danas je u zgradi klasična gimnazija. Stara knjižnica ima preko 10.000 svezaka s vrijednim rukopisima dubrovačkih pisaca i inkunabulama.

Svete mise u jutarnjim i večernjim satima održavaju se svakodnevno u gotovo svim crkvama u Dubrovniku. Nedjeljom posjetitelji mogu prisustvovati Svetim misama od 7.00 do 12.00 sati, a u popodnevnom satima samo u nekim od crkava u Gradu. Ljeti se mise održavaju ranije ujutro i kasnije navečer nego u zimskom periodu. Svete mise na engleskom jeziku održavaju se u Isusovačkoj crkvi nedjeljom u 11:00 sati (od prve nedjelje u lipnju do zadnje nedjelje u rujnu).

4.1.2. Turističko vrednovanje tvrđava, utvrda i gradina

Dubrovačke gradske zidine jedan su od najmonumentalnijih fortifikacijskih spomenika u Europi i čine prepoznatljivu vizuru grada. Gradnja prvih utvrda započela je u 8. stoljeću, a u današnjem opsegu nastaju u 13. stoljeću. Najintenzivnija gradnja bila je od sredine 15. do kraja 16. stoljeća. Glavni zid je dugačak 1940 m, a zidine čuvaju 16 kula, 6 bastiona, 5 tvrđava, 3 jarka i 3 predziđa s toretama, 2 kantonate (ugaona utvrđenja), 2 podizna mosta te valobran Kaše s mora. Za gradnju zidina, tvrđava i kula zaslužni su brojni graditelji ali se mogu izdvojiti Paskoje Miličević, graditelj tvrđave sv. Ivana i gradske luke; Nikifora Ranjinu, graditelja tvrđave Minčete, na kojoj je također radio i Juraj Dalmatinac; Michelozza Michelozzi koji obnavlja Minčetu i gradi Bokar. Tvrđave koje se nalaze na zidinama su Minčeta, Bokar, sv. Ivan, Revelin i Lovrijenac, a sustav obrane čine i brojne kule, bastioni i fortifikacijski objekti. Jedna od impresivnih tvrđava je okrugla tvrđava Minčeta koja se nalazi na najvišoj točki, na spoju sjevernih i zapadnih zidina. Ime je dobila po plemićkoj obitelji Menčetić-Menze jer je darovala zemljište za gradnju. Izgradio ju je 1319. godine graditelj Nikifor Ranjina, a rekonstruirao Michelozzi koji ju je i zaoblio zbog topovskih kugla. Iako se Lovrijenac ne nalazi točno u sklopu gradskih zidina već na 37 metara visokoj stijeni iznad Lučice u Pilama, bila je ključ obrane zapadnog dijela grada. Unutra se nalazi i kapela sv. Lovre po kojem je dobila i ime.³⁰

²⁹ Ibidem, str. 88

³⁰ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 72

Dubrovačke zidine jedna su najposjećenijih turističkih atrakcija ne samo Hrvatske, već i zemalja u okolici. Ulaznice za ulazak na zidine za odrasle su 35 eura te ista vrijedi i za Lovrijenac, a za djecu do 18 godina i studente je 15 eura. Obilazak gradskih zidina u ljetnim mjesecima može potrajati od 3 do 4 sata. Problem koji turisti često imaju prilikom dolaska na gradske zidine je prijevoz jer većina turista noće izvan zidina te je u ljetnim mjesecima velika gužva pa najčešće dolaze taksijem ili autobusom čija mreža još nije dobro razvijena, po čemu se može zaključiti da prometna povezanost i nije najbolja.³¹

Danas se u njoj nalazi pozornica Dubrovačkog ljetnog festivala, posebice za izvedbe Shakespeareova „Hamleta“. Tri su ulaza na gradske zidine; na Stradunu kod vrata od Pila, kod Tvrđave sv. Ivana i kod Tvrđave sv. Luke.³²

Na Pilama, u blizini mora, na samom ulazu u dubrovačku staru gradsku jezgru, smjestio se restoran Nautika s predivnim pogledom na more, zidine i tvrđave Lovrijenac i Bokar i koji je proglašen 2008. godine šestim najromantičnijim restoranom na svijetu.³³

Dubrovnik zbog svojih dubrovačkih zidina kao i zbog ostale kulturne baštine oduvijek je bila zanimljiva turistima, no otkad se počela snimati serija Igra prijestolja grad je postao još atraktivniji jer se u njemu snimala popularna serija. Brojni posjetitelji dolaze u grad kako bi uživo vidjeli lokacije scene, a to mogu sami, ali i u sklopu turističkih tura koje se nude. Na navedenoj turističkoj turi vodiči vode posjetitelje na mjesta snimanih scena iz današnjeg kulturnog fenomena, što uključuje razgledavanje Vrata od Pila, gdje je kralj Joffrey bio suočen s pobunom građana i gađan balegom, utvrda Lovrijenac (prijeteća Crvena utvrda) i mjesto gdje se dogodio neuspješni napad na King's Landing - bitka kod Blackwatera.³⁴

Slika 3. Dubrovačke gradske zidine

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

³¹ Društvo prijatelja Dubrovačke starine, dostupno na: <https://shop.citywallsdubrovnik.hr/hr/prodaja-ulaznica-za-sljedece-lokacije> (28.06.2023.)

³² Ibidem, str. 38

³³ Gloria.hr, dostupno na <https://www.gloria.hr/gl/lifestyle/putovanja/morate-ih-posjetiti-s-ovih-mjesta-pruza-se-spektakularan-pogled-na-dubrovnik-15095216> (28.06.2023.)

³⁴ Dubrovnik walking tours, dostupno na: https://www.dubrovnik--walking--tours-com.translate.google/scheduled-tours/game-of-thrones-scheduled-walk/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=hr&_x_tr_hl=hr&_x_tr_pto=sc (11.07.2023.)

Također, postoje mnoge privatne ili grupne turističke ture koje se nude obilaskom dubrovačkih gradskih zidina gdje se kreće u ranim jutarnjim satima ili u kasnim popodnevnim satima, obilazak traje oko dva sata. Obilazak počinje kod istočnih vrata Ploče, koja su idealna za izbjegavanje stepenica i gužve na glavnom ulazu. Ako se ide grupnom turom može se očekivati do osam posjetitelja tako da bude osobnije iskustvo sa vodičem. Tijekom šetnje može se mnogo čuti i naučiti o srednjovjekovnom ratovanju, te kako su same zidine štatile od brojnih napada na Dubrovnik. Pješaćka tura po zidinama je interaktivna i zanimljiva, osmišljena da omogući bolje razumijevanje bogate dubrovačke povijesti.³⁵

Slika 4. Minčeta

Izvor: Travel Croatia live

<https://travelcroatia.live/listing/tvrđava-minčeta/>

Na poznatoj Minčeti također se nude brojne turističke ture gdje se može vidjeti najčudesnija košarkašku lopta ikada, smještenu na vrhu lijevaonice oružja iz 16. stoljeća. Turistička tura nudi i obilazak tajnih tunela kule Minčeta, koji su korišteni kao skloništa za bombe tijekom hrvatskog rata '91. Također će se moći istražiti zapadni bedem gradskih zidina i utvrdu Bokar s koje se pruža prekrasan pogled na Jadransko more. Može se vidjeti kako je briljantni firentinski arhitekt Michelozzi sredinom 15. stoljeća projektirao i razvio rupe za puške kako bi zaštitio grad Dubrovnik od mogućih napada Otomanskih Turaka. Može se vidjeti fascinantno muzej stare lijevaonice oružja, arheološko nalazište gdje su se nekada izrađivali topovi za obranu grada. Može se mnogo čuti o ratovanju i političkim prilikama u 15. stoljeću stare Dubrovačke Republike, malog grada-države koji se borio za opstanak između Venecije i Osmanskog Carstva. Ova turistička tura je svakako za posjetitelje koje vole povijest te koja traje dva sata gdje posjetitelj može čuti od licenciranog vodiča činjenice i priče iz prošlosti.³⁶

³⁵ Dubrovnik Local Guides, dostupno na: <https://www.dubrovniklocalguides.com/dubrovnik-city-walls-tour> (18.07.2023.)

³⁶ Dubrovnik Local Guides, dostupno na: <https://www.dubrovniklocalguides.com/minčeta-tower-secret-tunnels-tour> (18.07.2023.)

Na poznatoj dubrovačkoj tvrđavi Lovrijenac održavaju se mnogi događaji koji privlače posjetitelje, a jedan od njih je svakako zanimljiv Mindsummer scene, to je etablirani festival teatra na engleskom jeziku koji koristi jednu od ambijentalnih pozornica te uprizzoruje internacionalnoj javnosti poznate Shakespearove drame, realizirane kroz suradnju engleskih i hrvatskih kazališnih umjetnika.³⁷

Slika 5. Lovrijenac

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

4.1.3. Turističko vrednovanje muzeja

Muzeji su brižni čuvari povijesti, a Dubrovnik se može pohvaliti njima jer u uistinu zanimljivi. Na prostorima Dubrovnika križale su se mnoge civilizacije, kulture i vladari čiji su tragovi i umjetnička djela ostali do danas. Isto tako, posjeti muzejima i galerijama su sve veći.

Ulazak u dubrovačke muzeje, Dom Marina Držića, Umjetničku galeriju Dubrovnik, Prirodoslovni muzej, Galeriju Dulčić-Masle-Pulitika te Atelijer Pulitika iznosi 20 eura, a za djecu do 18 godina ili studente 8 eura te ista vrijedi za 7 dana od dana prvog posjeta jednoj od nabrojenih ustanova. Također, u dubrovačkim muzejima nalazi se i muzejska prodavaonica gdje se mogu kupiti mnogi katalogi i knjige, replike muzejskih predmeta, nakita, odjeće, igračka te potrepština za kuću koje su inspirirane muzejskim fundusom te se tim novcem podržava rad muzeja i brine o baštini.³⁸

³⁷ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na: <https://tzdubrovnik.hr/calendar/0/index.html> (18.07.2023.)

³⁸ Dumus,hr., dostupno na: <https://www.dumus.hr/hr/muzejska-prodavaonica/> (11.07.2023.)

Kulturno-povijesni muzej koji se nalazi u Kneževom dvoru, središtu političke moći Dubrovačke Republike. On nam može približiti dimenziju života iz zlatnoga doba. U njoj je stanovao knez i u njoj je bilo sjedište Malog vijeća i Senata, vlasti tada Dubrovačke Republike. U njemu se mogu razgledati umjetnine koje dočaravaju povijest i kulturu Dubrovačke Republike. U prizemlju se nalaze prostorije notarske i kancelarijske službe, a krase ih drveni oslikani ormari iz 18. stoljeća. Također se nalaze prostorije koje krase kasnogotički drveni strop s oslikanim letvicama te renesansni oslikani i pozlaćeni strop iz 1555. godine. Na polukatu je izložena numizmatička zbirka, te prema prvom katu vodi barokno stubište iz atrija. Najzanimljiviji izložci su Nosiljke koje su u 18. stoljeću izrađene u Italiji u stilu rokokoja i klasicizma te su se u njima članovi plemićkih obitelji nosili u crkve, ljetnikovce i zabave. Također je zanimljiv Kabinetski ormarić koji se nalazi u Kneževu kabinetu i izrađen je krajem 18. stoljeća koji je ukrašen ebanovinom, kornjačevinom i pozlatom. Prednju stranu sa 6 ladica i edikulom u sredini krasi 15 oslikanih polja sa mitološkim temama naslikanim na staklu. Noćni sat s kraja 17. stoljeća izrađen u Rimu, ima nečujni mehanizam koji su izumili braća Campani. Sa stražnje strane ima prostor za uljanicu koja se noću palila i osvjetljivala rimske brojeve na oslikanoj bakrenoj ploči. Također još od zanimljive muzejskog izložka je i Lukijernar, to je uljena svjetiljka od srebra koja je izrađena u Napulju 1797. godine. Baza kružnog oblika ukrašena je ugraviranim stiliziranim listićima, sa zvonolike posude sa žiškama visi šest lančića s kapica za gašenje plamena. Sjenilo je pravokutno, a rub mu je ukrašen motivom perli.³⁹

Fundus Muzeja čini građa izrazite kulturno-povijesne i umjetničke vrijednosti, s oko dvadeset tisuća predmeta nastalih u vremenskom rasponu od sredine 14. do početka 20. stoljeća. Sistematizirana je u petnaest zbirka: slikarstva, grafike, namještaja, tekstila, keramike, metala, ikona, stakla, fotografija i fotomaterijala, varia, dokumenata, razglednica, Iva Vojnovića, staroga oružja i numizmatike. Stalni postav smješten u Kneževu dvoru, dijelom je ambijentalno riješen i prezentira umjetničku i povijesnu baštinu ponajviše posljednjega razdoblja Dubrovačke Republike. Ujedno dočarava autentičan prostor povijesnoga događanja predstavljajući državne kancelarije, sudnicu i zatvore u prizemlju, te kapelicu, reprezentativne salone i knežev stan s radnom sobom, središnjim prostorom i spavaćom sobom na katu.⁴⁰

U njemu se danas održavaju razne izložbe dubrovačkog novca, medalja, pečata, grbova i mjera, Zlatarstvo u Dubrovniku i Inventar državne ljekarne "Domus Christi" – koje su predstavljene u prostorima polukata, upotpunjuju tematske odrednice stalnoga postava. Neke od izložbi koji se odvijaju u prostoru muzeja je Gunduliću u spomen, Obitelj Bona- stoljeća utkana u povijest grada, Statut u kamenu, Najbolji u baštini, Biseri južnoga mora, Napoleonova cesta u Dalmaciji, Orlando- simbol slobode i mnoge druge koje privlače i domaće i strane posjetitelje.⁴¹

³⁹Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 94

⁴⁰ Dumus hr., dostupno na: <https://www.dumus.hr/hr/kulturno-povijesni-muzeji/o-muzeju/> (28.06.2023.)

⁴¹ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 94

Slika 6. Kulturno-povijesni muzej

Izvor: Rezerviraj.hr

<https://www.rezerviraj.hr/social/zapis-42793-kulturno-povijesni-muzej-u-knezevu-dvoru-knezev-dvor-dubrovnik.html> (29.08.2022.)

Pomorski muzej nalazi se u tvrđavi Sveti Ivan. Tu se nalazi mnogi eksponati koji svjedoče o razvoju i povijesti dubrovačke brodogradnje i pomorstva daje uvid u bogatu pomorsku tradiciju Dubrovnika i regije. Pruža više od 4000 predmeta iz fundusa Pomorskog muzeja koji je smješten u tvrđavi sv. Ivan.⁴²

Neki od predmeta koji se mogu pogledati u pomorskom muzeju su makete brodova, pomorski atlasi, brodski dnevnic, zastave i oružje. Ispred ulaza muzeja se nalaze topovi i sidra.⁴³ U njemu se također danas održavaju mnoge izložbe, a neke od tih su Alati i kalafati, Brodolom Mijoka, Kartografska baština iz fundusa Pomorskog muzeja te Lloydovi slikopisi.⁴⁴

Muzej dominikanskog samostana čuva umjetničke vrijednosti slika od majstora dubrovačke slikarske škole, Nikole Božidarevića, Lovre Dobričevića i Mihajla Hamzića koja je svoj vrhunac imala u 15. i 16. stoljeću kao i Tizianova slika Sv. Magdalene sa sv. Vlahom i arkanđelom Rafaelom.⁴⁵

U muzeju se mogu izdvojiti i zavjetni nakiti, crkveno posuđe, relikvijare, inkunabule, vrijedne dokumente te bule raznih papa zbog kojih se ova zbirka smatra jednom od najvrjednijih umjetničkih zbirki na hrvatskoj obali Jadrana.

⁴² Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 84

⁴³ Kulturne znamenitosti Dubrovnika, dostupno na: <http://www.online-croatia.hr/hrvatska-dubrovnik-cultural-attractions.htm> (08.05.2023.)

⁴⁴ Kulturne znamenitosti Dubrovnika, dostupno na: <http://www.online-croatia.hr/hrvatska-dubrovnik-cultural-attractions.htm> (08.05.2023.)

⁴⁵ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009.,str. 85

Muzej sa starom ljekarnom koji je ujedno i najzanimljiviji dio muzeja franjevačkog samostana jedna je od najstarijih europskih ljekarni koja ima kontinuitet djelovanja od skoro 700 godina jer u prostoru klaustara djeluje i danas. Nekoć su franjevci uzgajali ljekovito bilje za svoje ljekovite pripravke, a dio te tradicije sačuvana je i u kremama i tonicima koji se prodaju i u današnjoj ljekarni. Inventar ljekarne čine vaze, mužari, preše, vage, mjerice, aparat za destilaciju vode te brojni recepti za pripremu lijekova. U muzeju se mogu vidjeti i vrijedne slike, manuskripte i korale, relikviju glave sv. Ursule iz 14. stoljeća te kolekciju zavjetnog nakita.⁴⁶

Slika 7. Muzej sa starom ljekarnom

Izvor: Turistička zajednica grada Dubrovnika

<https://tzdubrovnik.hr/> (29.08.2022.)

Etnografski muzej Rupe se nalazi u zgradi iz 16. stoljeća, nekadašnjoj žitnici Dubrovačke Republike. Popularno ime Rupe potječe joj od naziva za podzemna spremišta žitarica, isklesana u kamenu živcu ili sedri, na temperaturi o 17 Celzijevih stupnja, a u prizemlju se mogu vidjeti 15 takvih silosa, zvanih rupe. Na prvom katu se može vidjeti prikazana tradicijska kultura dubrovačkog kraja, a na drugom katu su izložene narodne nošnje te premeti iz bogate folklorne zbirke.⁴⁷

Fundus Etnografskog muzeja Dubrovačkih muzeja danas ima oko šest tisuća i osamsto predmeta etnografske baštine dubrovačkoga kraja, hrvatskog naroda i naroda susjednih država. Osobito se izdvajaju zbirke narodnih nošnja iz Dubrovačkoga primorja i Elafita, Konavala, Mljeta, Lastova, Pelješca, Korčule, Rijeke i Župe dubrovačke. Stalni postav u prizemlju zgrade prikazuje skladištenje žita in situ, dok je na prvome i drugom katu predočeno tradicijsko gospodarstvo i ruralna arhitektura

⁴⁶ Ibidem, str. 86

dubrovačke okolice uz svečane nošnje, među kojima se ističu unikatni primjerci iz 19. stoljeća, sa svom raznolikošću tekstilnoga rukotvorstva u dubrovačkom kraju. ⁴⁸

Umjetnička galerija je osnovana 1945. godine te je građena u neorenesansnom gotičkom stilu sa strane hrvatskih arhitekata Lavoslava Horvata i Harloda Biliniča prema uzoru na remek djela dubrovačke urbane i ladanjske renesansne arhitekture. Terasa galerije ima krasan pogled na otok Lokrum i povijesnu jezgru. U sastavu galerije, u tvrđavi Sv. Ivana je Atelijer Đura Pulitike, čija se djela mogu vidjeti i u Galeriji Dulčić Masle Lulitika. U zbirci suvremene umjetnosti, koja obuhvaća likovnu produkciju nastalu u razdoblju od svršetka Drugog svjetskog rata do danas, uz medije skulpture, slikarstva i grafike, zastupljen je i zbirka fotografije, video-radova i umjetničkih instalacija. ⁴⁹

Umjetnička galerija je usmjerivši svoj interes na likovnu produkciju realiziranu o pojave Vlade Bukovca do danas, u svome višedesetljetnom trajanju uspjela prikupiti vrijedan fundus od oko 2 500 tisuće umjetničkih djela od kojih se slike, skulpture, grafike, crteže i slično te se afirmirati kao dionik likovno-umjetničkog život Dubrovnika i šireg regionalnog okvira. ⁵⁰

Dom Marina Držića je najmanji muzej u Dubrovniku koji je ustanovljen 1989.godine. Posvećen je životu i djelu velikana hrvatske komediografije Marina Držića. Smješten je uz crkvu Domino, u zgradi izgrađenoj nakon potresa 1667.g., i to dijelom na mjestu razrušene kuće i crkve prijašnjeg titulara Svih svetih, u kojoj je Držić prema obiteljskom pravu bio rektor. ⁵¹

Rezidencija Marina Držića služi kao muzej kazališta, centar za znanstvena i dokumentarna istraživanja te zadivljujući izložbeni prostor. Dom Marina Držića planira tijekom 2023. godine postaviti tri izložbe, a to su "Držićeve životne etape", "Držićev životinjski svijet" i "Ilustrirani Držić". Krajnji cilj ustanove je postati znanstvenoistraživački centar koji proučava život i djelo najslavnijeg hrvatskog komediografa. Zbirka se kontinuirano proširuje donacijama i nabavama, a sustavno je uređena kroz muzejske i dokumentacijske zbirke te specijaliziranu knjižnicu Doma Marina Držića. ⁵²

Prostor Doma uz crkvu Domino u Širokoj ulici osmišljen je na način: u prizemlju su dva prostora (ulazni prostor s info-pultom i uvodom u stalni postav) te „kripta“, prostorija u kojoj se odvijaju likovne i tematske izložbe, radionice, promocije knjiga i drugi sadržaji. Stalni postav koji prikazuje život i djelo velikana hrvatske komediografije obuhvaća još dva kata. ⁵³

⁴⁸ Dumus,hr., dostupno na: <https://www.dumus.hr/hr/etnografski-muzej/o-muzeju/> (11.07.2023.)

⁴⁹ Umjetnička galerija Dubrovnik, dostupno na: <https://www.ugdubrovnik.hr/index.php?file=muzejski-prostori/povijest-zgrade> (08.05.2023.)

⁵⁰ Grad Dubrovnik, dostupno na: <https://dura.hr/wp-content/uploads/2021/02/Kulturna-strategija-grada-Dubrovnika.pdf> (08.05.2023.)

⁵¹ Dom Marina Držića, dostupno na: <https://muzej-marindrzcic.eu/> (27.02.2023.)

⁵² Dom Marina Držića, dostupno na: <https://muzej-marindrzcic.eu/audio-vodic-kroz-dom-marina-drzica/> (11.07.2023.)

⁵³ Ibidem (11.07.2023.)

U Noći Muzeja svake godine se u domu Marina Držića održavaju brojni programi, neki od njih su besplatno tematsko vođenje „Zlatno doba Dubrovnika“, za najmlađe posjetitelje pripremljena je Držićeva online stvaranica, a edukativni likovni materijali su dostupni na mrežnim stranicama Ustanove, najmlađi posjetitelji mogu se okušati i u online kvizu o poznavanju lika i djela Marina Držića „Neka te upitam jednu stvar“. ⁵⁴

Arheološki muzej nema stalni prostor ni postav stoga muzej prezentira bogatu arheološku prošlost dubrovačkog prostora putem povremenih tematskih izložbi. U prizemlju tvrđave Revelin je dodijeljeno privremeno korištenje, pa su trenutno postavljene izložbe: „Ranosrednjovjekovna skulptura Arheološkog muzeja u Dubrovniku“ i „Cvijet u kamenu“. ⁵⁵ Ima još mnogih izložbi koje su atraktivne i za domaće i za strane posjetitelje.

4.1.4. Turističko vrednovanje trgova

Unutar gradskih zidina skladno se sijeku ulice i trgovi koji su ukrašeni veličanstvenim crkvama, samostanima i palačama. Glavna dubrovačka ulica je koja je i najpoznatija, ulica Stradun. Današnji izgled Stradun je dobio sadašnji izgled nakon potresa 1667. godine izgradnjom baroknih kuća s trgovinama u prizemlju, koje imaju karakterističan ulaz s izlogom.⁵⁶ Dug je samo 298 metara, a pruža mnogobrojne gradske znamenitosti, Velika i Mala Onofrijeva fontana, Franjevački samostan, palača Sponza, crkva Sv. Vlaha i Orlandov stup. Godinama je Stradun omiljeno šetalište, okupljalište te je također mjesto održavanja najvažnijih gradskih događaja.

Stradun je poznat i po tome što je središte dvaju važnih dubrovačkih događaja - Feste sv. Vlaha i dočeka Nove godine. Tako se tijekom Feste sv. Vlahe njime kreće velika i svečana procesija, dok se na Staru godinu ondje odvija jedan od najboljih hrvatskih dočeka Nove godine, na kojemu redovito nastupaju poznata pjevačka imena.⁵⁷ Doček Nove godine na Stradunu je spektakularan te je prema CNN-u 2001. godine stavljen u 10 top destinacija za doček Nove godine. ⁵⁸

Na samom trgu mogu se naći hoteli i apartmani za noćenje i koji su pristupačni onima koji žele razgledati stari dio grada Dubrovnika. Na njemu se mogu naći brojni restorani, kafići i suvenirnice. Na Stradunu se mogu okušati mnogi mediteranski specijaliteti u konobama i restoranima te kupiti neki dubrovački suvenir poput tradicionalnog filigranskog nakita, brončanog kipića sv. Vlaha, konavoski vez i slično.⁵⁹

⁵⁴ Dubrovnik hr., dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/izmedju-digitalnog-i-stvarnog-bogat-program-dubrovačkih-kulturnih-ustanova-za-17-noc-muzeja-15367> (30.08.2023.)

⁵⁵ Dubrovački muzeji, dostupno na: <https://www.dumus.hr/hr/arheoloski-muzej/o-muzeju/> (11.07.2023.)

⁵⁶ Putovnica.net, dostupno na: <https://www.putovnica.net/odredista/hrvatska/dubrovnik/sto-posjetiti-znamenitosti-u-dubrovniku/stradun-placa> (11.07.2023.)

⁵⁷ Putovnica, dostupno na: <https://www.putovnica.net/odredista/hrvatska/dubrovnik/sto-posjetiti-znamenitosti-u-dubrovniku/stradun-placa> (27.06.2023.)

⁵⁸ Online Croatia, dostupno na: <http://www.online-croatia.hr/hrvatska-dubrovnik-events.htm> (11.07.2023.)

⁵⁹ Ibidem

Slika 8. Stradun

Izvor: Tripadvisor

https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g295371-d550238-Reviews-Stradun-Dubrovnik_Dubrovnik_Neretva_County_Dalmatia.html (03.09.2022.)

Trg od Luže je najbogatiji trg dubrovačkim znamenitostima smješten na samom kraju Straduna. Trg okružuju najvažnije zgrade Dubrovačke republike, Crkva Sv. Vlaha, Državna riznica, Knežev dvor, carinarnica, pa čak i sjedište gradske straže.

Na sredini trga nalazi se Orlandov stup, spomenik posvećen vitezu Rolandu koji je već stoljećima središte dubrovačkog društva. Njime se protežu brojni kafići i restorani u kojem posjetitelji uživaju u pogledu na jedne od ljepših znamenitosti grada Dubrovnika. Iznad vrata, stara je zvonara Luža iz XV.stoljeća koja je restaurirana 1952. Do nje se uzdiže gradski zvonik sa satom koji je građen 1444.⁶⁰

Slika 9. Trg od Luže

Izvor: Travel Croatia live

<https://travelcroatia.live/listing/trg-luza-dubrovnik/> (11.07.2023.)

⁶⁰ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na:
https://tzdubrovnik.hr/get/spomenici/5420/luza_i_gradski_zvonik.html (11.07.2023.)

U gradu se nudi turistička tura gdje licencirani vodič vodi posjetitelje kroz i druge ulice starog grada Dubrovnika, kao što su Ulica kovača, Ulica zlatara, Ulica cisterni, Ulica Crni mrak koji su danas nanizani restoranima i barovima, no nekada tim ulicama odzvanjala svakodnevica Dubrovčana; umjetnosti i obrta koji su davno zaboravljeni. Izvan glavne ulice postoji labirint uličica i uskih uličica koje čekaju da budu otkrivene. U turi se može poslušati o Antuninima, wannabe aristokratima u Antuninskoj ulici i također posjetiti trg Mrtvih zvona. Može se pogledati Židovska ulica u kojoj se mogu vidjeti i razgledati tragovi židovske prisutnosti u Dubrovniku. Uz sve ove razglede također se može posjetiti nekadašnju dubrovačku crvenu četvrt i saznati kako je osuđeni ubojica dobio ulicu po njemu. Licencirani vodič će posjetitelje provesti kroz labirint starih popločanih starogradskih ulica i ispričati njihove priče.⁶¹

4.1.5. Turističko vrednovanje palača i spomenika

Palača Sponza jedna je od rijetkih zgrada koja je preživjela potres 1667. godine i može se reći da je jedna od najljepših dubrovačkih palača. U gotičko-renesansnom stilu izgradio ju je dubrovački graditelj Paskoje Miličević u 16. stoljeću. Zgrada je bila središte trgovine koja je tada bila najvažnija djelatnost tadašnje Dubrovačke Republike, a u njoj su se također nalazile carinarnica, kovnica novca, državna riznica i skladište. Državni arhiv u Dubrovniku je najvažnija kulturna ustanova u gradu Dubrovniku jer čuva bogate zapise o povijesti Dubrovnika i okolice. Od najznačajnijih dokumenata su Dubrovački statut iz 1272. godine i Carinski statut iz 1277. godine koji govore o visokoj pravnoj uređenosti života u tadašnjoj Dubrovačkoj Republici. Kao što je već spomenuto, tadašnja Dubrovačka Republika najviše je živjela od trgovine, a palača Sponza, koja je poznata kao i Divona bila je sjedište niza državnih institucija važnih za tu djelatnost. O funkciji carinarnice svjedoči natpis na samim ulaznim vratima, a trgovci su se okupljali u atriju gdje su bila i carinska skladišta. Atrij ima unutarnje dvorište koje je s arkada izgrađeno u renesansnom stilu. U prizemlju i na prvom kataru nalaze se vrata nekadašnjeg skladišta iznad kojeg su ujedno i uklesana imena svetaca zaštitnika.⁶²

Danas je u palači Sponzi smješten Povijesni arhiv koji je jedan o najbogatijih u Europi. Također se u atriju palače odvijaju razne izložbe, radionice te filmski programi. Mnoge manifestacije održavaju se upravo u njoj ili ispred nje, a otvaranje poznatih Dubrovačkih ljetnih igara svake godine održavaju se ispred nje. Na katu se mogu razgledati slike i kratke biografije Dubrovčana na engleskom i talijanskom jeziku, a u prizemlju originalni satni mehanizam.⁶³

⁶¹ Dubrovnik Local Guides, dostupno na: <https://www.dubrovniklocalguides.com/dubrovnik-street-stories> (18.07.2023.)

⁶² Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 78

⁶³ Državni arhiv u Dubrovniku, dostupno na: <https://dad.hr/palaca-sponza-2/?lang=hr> (18.07.2023.)

Slika 10. Palača Sponza

Izvor: Croatia attractions

<https://www.timeout.com/croatia/attractions/sponza-palace> (04.09.2022.)

Knežev dvor je najvažnija javna zgrada u starom Dubrovniku, nekad je bilo sjedište vlade, prostor u kojemu je za svojeg jednomjesečnog mandata boravio knez koji je formalno bio na čelu Malog vijeća, izvršne vlasti Dubrovačke Republike. Dubrovčani su u dvor dolazili u sudnicu, pisarnicu i u posjet zatvorenicima. Tu su se nalazile i dvorane Velikog vijeća i Senata, oružarnica stan čuvara zatvora te prostori dvorske straže. Što se tiče arhitekture, Knežev dvor je četverokrilna gotičko-renesansna jednokatnica sa unutaršnjim dvorištem. U 14. stoljeću je zgrada pretvorena u palaču, a nakon eksplozije baruta 1435. godine obnovljena je u gotičkom stilu za koju je zaslužan Onofrio della Cava. Nakon što se eksplozija baruta ponovila 1463. godine srušen je i drugi kat, te su za tu obnovu bili zaslužni poznati graditelji Michellozi iz Firence i graditelj šibenske katedrale Juraj Dalmatinac. Dvor se onda izgradio u renesansnom stilu, no prozori iznad trijema i prizori sa južne strane dobili su gotičke bifore. Nakon potresa 1667. godine ponovno se oštetio Knežev dvor, pa je u ponovnoj rekonstrukciji obnovljen gornji dio južnog pročelja, oba u baroknom stilu. Atrij, ujedno i najljepši dio Kneževa dvora je unutarne dvorište s baroknim stubištem, malom galerijom na polukatu i velikom na katu.⁶⁴

Danas je u Kneževu dvoru kulturno-povijesni odjel Dubrovačkog muzeja s ambijentalno postavljenim dvoranama s antiknim namještajem i uporabnim predmetima. Muzej ima numizmatičku zbirku Dubrovačke Republike, zbirku oružja i predmete ljekarne "Domus Christi" iz 15. stoljeća.⁶⁵ U atriju Kneževa dvora priređuju se koncerti jer se prostor osim ljepotom odlikuje i izvrsnom akustikom. Tijekom godine u istom prostoru svoje koncerte tradicionalno održava Dubrovački simfonijski orkestar.

Također, može se skinuti multimedijalna aplikacija na mobilni telefon koji služi kao vodič. Posjetitelju se omogućuje putovanje kroz autentične prostore središta političke

⁶⁴ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 92

⁶⁵ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na: https://tzdubrovnik.hr/get/spomenici/5456/knezev_dvor.html (27.06.2023.)

moći višestoljetne Dubrovačke Republike te upoznavanja stalnog postava Kulturno-povijesnog muzeja koji prezentira umjetničku i povijesnu baštinu posljednjega razdoblja Republike.⁶⁶ Koristi se putem aplikacije na mobilnim telefonima korisnika i besplatan je za sve posjetitelje Kulturno – povijesnog muzeja. Mobilna aplikacija nudi samostalno vodstvo za individualne korisnike, a osim audio vodstva sadrži brojne zanimljive priče koje pričaju kostimirani likovi kroz proširenu stvarnost, čiji se videi pokreću putem posebnih stalaka postavljenih u prostoru.⁶⁷

Slika 11. Knežev dvor

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

Šetnjom Stradunom može se vidjeti Velika Onofrijeva fontana koja se nalazi na zapadnom kraju Straduna, ona nosi ime graditelja Paskoja Miličevića te je djelo Onofria della Cave iz Napulja iz 1438. godine. Fontana sa kupolom ima 16 strana sa jednim izlazom za vodu s maskeronom, to je jedini sačuvani ukras prije potresa 1667. godine. Također se može vidjeti i Mala Onofrijeva fontana koja se nalazi pak na istočnom kraju Straduna u niši zida zgrade Glavne straže. Nju je koristila nekadašnja tržnica. To je osmerokutna fontana koju krase reljefi golih dječaka, a na gornjem dijelu su likovi dupina sa školjkama.⁶⁸

Velika Onofrijeva fontana je veoma dojmljiva posjetiteljima jer se u ljeti okupljaju oko nje da se osvježe tijekom vrućina ali itekako im je zanimljiva zbog svog izgleda.

⁶⁶ Dumus.hr, dostupno na: <https://www.dumus.hr/hr/knezevdvor-multimedia-guide/> (29.08.2023.)

⁶⁷ Dubrovnik.net, dostupno na: <https://www.dubrovniknet.hr/muzeji-predstavili-multimedijalni-vodic-knezev-dvor-u-dubrovniku/> (29.08.2023.)

⁶⁸ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 76

Slika 12. Velika Onofrijeva fontana

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

Orlandov stup se nalazi na trgu Luža, na samome proširenju na istočnom kraju Straduna. To je gotički stup s kipom srednjovjekovnog viteza Rolanda (Orlanda). On je bio spasitelj Dubrovnika od saracenskih gusara. Prema postojećim podacima, današnji izgled dobio je 1419. godine, ali su ga tijekom vremena često okretali i premještali. Na mjestu nekadašnjeg stupa srama, kao simbol dubrovačke slobode i iskaz vjernosti hrvatsko-ugarskoj kruni i kralju Sigismundu Luksemburškom, 1418. godine izradio ga je Bonino iz Milana. U samome podnožju kipa urezana je dubrovačka mjera, takozvani dubrovački lakat. Na stupu se do pada Dubrovačke Republike koje je bilo 1808. godine vijorila dubrovačka bijela zastava sa likom Sv. Vlaha, a na dan otvaranja Dubrovačkog ljetnog festivala, na njega se podiže zastava s natpisom „Libertas“.⁶⁹

Slika 13. Orlandov stup

Izvor: Turistička zajednica grada Dubrovnika

https://tzdubrovnik.hr/get/zabava/73504/orlandova_godina.html (08.09.2022.)

⁶⁹ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 104

Grob i spomenik Ivana Gundulića se nalazi u Panteonu hrvatskih velikana te ga je zaslužio velebnom književnom ostavštinom, ponajviše baroknim viteškim epom Osmanom koji je preveden na 7 jezika koji govori o pobjedi kršćanske vojske nad Turcima u bitci kod Hoćima iz 1621. godine. Njegov lik je na novčanici od pedeset kuna, a osim spomenika također ima i njegov portret iz 1622. godine u Kneževom dvoru na kojem kao prvi Europljanin nosi kravatu.⁷⁰

Na večer je jedinstvena ljetna pozornica Dubrovačkog ljetnog festivala. Dnevno-noćni kontrast najviše fascinira posjetitelje, a posebice glumce koji ljeti stižu u Dubrovnik. Život na ovoj poljani se odvija ispod Gundulićevih skuta, podno spomenika koji se diže na sredini trga. Na poljanu slavnog pjesnika svakoga se dana točno u podne slijeće na stotine golubova čekajući svoj obrok. Iz gradske se blagajne svake godine izdvaja novac za deset kilograma kukuruza koliko se dnevno baca golubovima “pred kljun”.⁷¹

Slika 14. Spomenik Ivana Gundulića

Izvor: Tripadvisor

https://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g295371-d9736548-Reviews-Monument_of_Poet_Ivan_Gundulic-Dubrovnik_Dubrovnik_Neretva_County_Dalmatia.html
(11.07.2023.)

Spomenik Marinu Držiću koji se nalazi između kazališta nazvanog njegovim imenom i Kneževa dvora, ispod autentičnog dijela Gradske vijećnice u kojoj je 1551. izveden briljantni komad „Dundo Maroje“. Marin Držić bio je rektor dubrovačke crkve Domino, kapelan venecijanskog nadbiskupa, a zbog novčanih problema i orguljaš, pisar, sobar te neuspješni urotnik protiv Dubrovnika s firentinskim vladarom Cosimom Medicijem. Također, bio je i najvažniji dubrovački pisac 16. stoljeća i najveći hrvatski komediograf

⁷⁰ Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009., str. 104

⁷¹ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na:
https://tzdubrovnik.hr/get/spomenici/5521/poet_ivan_gundulic_macica.html (11.07.2023.)

čija se djela gledaju i danas. Dundo Maroje je najpoznatije djelo koje je prevedeno na 17 jezika. Također, postoje mnoge turističke ture vezano za Marina Držića, jedna koja je i ujedno i veoma zanimljiva je „U điru s Držićem“. U turi se vraća u renesansu te polazi u đir s Marinom Držićem gdje se ističe kolika je zapravo ličnost grada Dubrovnika te koliko je važan pisac europske renesanse. Tura kreće na Trgu od Luže te se zaustavlja usput na nekoliko zanimljivih lokacija. Đir završava u Držićevoj kući u Širokoj ulici gdje se može saznati još mnogo zanimljivosti. Danas, 450 godina nakon svoje smrti, Marin sjedi ispred “svog” kazališta dok se u njegovoj kući odvijaju brojna događanja: izložbe, radionice za najmlađe, predavanja, suradnje s mnogim ustanovama u kulturi grada Dubrovnika, ali i onima izvan njega.⁷²

Slika 15. Spomenik Marina Držića

Izvor: Vlastita fotografija (02.01.2022.)

Za svu navedenu i analiziranu baštinu grada Dubrovnika postoje turističke ture gdje se mogu vidjeti te čuti više o njima.

Tura po gradu uključuje uključuje Vrata od Ploča, Dominikanski samostan, staru gradsku luku, katedralu, crkvu sv. Ignacija, Gundulićevu poljanu, Knežev dvor, Lužu, palaču Sponza, Franjevački samostan i Veliku Onofrijevu fontanu te se tura može prilagoditi posjetiteljima bilo u privatnoj ili grupnoj turi. O njima se mogu čuti zanimljivosti od svake od znamenitosti od licenciranog turističkog vodiča. Obilazak traje sat i pol i obuhvaća sve najvažnije spomenike, palače i crkve starog Dubrovnika. Vodič prepričava svakodnevni život lokalnog stanovništva, razgledavaju se glavne atrakcije kao što su Knežev dvor, crkva Sv. Vlaha, palača Sponza i Katedrala. Ova pješačka tura dubrovačkog Starog grada savršena je za one koji žele doživjeti čaroliju dubrovačke povijesne jezgre pod zaštitom UNESCO-a. Uz iskusne vodiče može se

⁷² Go Dubrovnik, dostupno na: <https://www.godubrovnik.com/hr/putovanja/istrazi-dubrovnik/u-diru-s-drzicem> (11.07.2023.)

naučiti mnogo o povijesti stare Dubrovačke Republike, drevnog dubrovačkog grada-države, ali ćemo razgovarati i o suvremenim temama koje život u Starom gradu čine zanimljivim i izazovnim.⁷³

Ako se ide u grupnoj turističkoj turi onda je sastanak kod Vrata kod Pila te kratki uvod nakon čega slijedi turistička tura o legendama i zanimljivostima: Tri glave - legenda o pomalo nepristojnim vezama časnih sestara i redovnika, najružniji gargojl - legenda iza mode ili zašto svi pokušavaju balansirati na tom čudnom kamenu? Samostan sv. Claire i sirotište - kako su se časne sestre brinule o izvanbračnoj djeci, mrzovoljni stari svećenik - kako si mogao završiti proklet zbog igranja nogometa na ulici, središte glavne ulice - kamen koji čini sve razlike, Orlandov stup - je li doista korišten kao stup? Sloboda svetog Vlaha - sukob činjenice i fantazije, skriveni simbol osmanske nadmoći na palači Sponza, znatiželjni medo - kako je raspalio maštu dokonih, zmaj i lav - povijest iza simbolike, legenda o kralju Richardu Lavljeg Srca i kako je on navodno pomogao u izgradnji naše katedrale, najmanji kip sv. Vlaha, Kameni zastor čednosti - kako pogledi mogu dovesti u napast.⁷⁴

4.2. Turističko vrednovanje nematerijalne kulturne baštine grada Dubrovnika

4.2.1. Turističko vrednovanje običaja

Uz bogatu materijalnu baštinu te iznimno vrijedne, a ograničene prostorne resurse, treba se istaknuti i važnost nematerijalne kulturne baštine. Treba spomenuti ujedno i najpoznatiju nematerijalnu baštinu grada Dubrovnika, a to je Festa Sv. Vlahe koja se održava od 972. godine, pa sve do danas. Tradicionalno slavlje započinje već 2. veljače tako što se ispuštaju bijele golubice koje su simboli slobode i mira i cijela ta svečanost započinje ispred crkve Sv. Vlahe te uzdizanjem Vlahove zastave na Orlandov stup. Štovanje i proslava svetog Vlaha najkorjenitija je dubrovačka tradicija i povijesni simbol ujedinjena crkvenog, državnog i narodnog duha koja se može utemeljeno iščitavati prema povijesnim izvorima, historiografiji, legendama i usmenoj predaji-dograđivala se u svojoj specifičnosti, ujedinjujući u sebi stalnost i mijenu običaja, svjedočeći o prožetosti i oblikovanju identiteta Dubrovnika, temeljenog na zapadnoeuropskoj i katoličkoj tradiciji. Kultura slavljenja svetog Vlaha manifestirala se povijesna veza u vjerskom, političkom, državnom, pučkom, tradicijskom, folklornom, antropološkom izričaju kroz sve oblike kulturno-povijesnog i umjetničkog izričaja.⁷⁵

30.rujna 2009. godine svečano je odzvonilo priznanje iz Abu Dhabija o upisu Feste svetog Vlaha u UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, kao prinos hrvatske, dubrovačke posebnosti jedinstvu svjetskih civilizacijskih i kulturoloških različitosti. Dubrovnik je tako drugi put, nakon upisa

⁷³ Dubrovnik Local Guides, dostupno na: <https://www.dubrovniklocalguides.com/old-town-tour> (18.07.2023.)

⁷⁴ Ibidem, dostupno na: <https://www.dubrovniklocalguides.com/legends-and-curiosities> (18.07.2023.)

⁷⁵ Čaplar A., Belamarić J., Bašić-Biskupić I., Č. Joško, Ceribašić N., Eekhel N., Nikovčević L., Nodari M., Radovani-Podrug I., Vitez Z., Zebec T.: Blaga Hrvatske, Mozaik knjiga, Zagreb, 2013., str. 255

spomeničke cjeline Grada iz 1979. godine, ušao u UNESCOV- registar i po Festi svetog Vlaha.⁷⁶

Uz svečanosti u dane također je organiziran i niz manifestacija koje su namijenjene i lokalnom stanovništvu, ali i turistima.⁷⁷ Programi obuhvaćaju niz kulturnih događaja, od izložbi, koncerata, predstava, radionica, predavanja, predstavljanja knjiga i projekcije filmova.⁷⁸ Sadržaj je namijenjen djeci i mladima te odraslima, ali i stranim posjetiteljima. Posjetitelji mogu na štandovima isprobati gastronomsku ponudu, kupiti suvenir ili jednostavno uživati u programu i kulturnoj baštini u samoj staroj jezgri grada Dubrovnika.

Slika 16. Festa svetog Vlahe

Izvor: Turistička zajednica grada Dubrovnika

https://tzdubrovnik.hr/get/sto_raditi/53036/festa_svetog_vlaha_dan_grada_dubrovnika.html
(13.09.2022.)

4.2.2. Turističko vrednovanje plesa i glazbe

Klapsko pjevanje koje se njeguje ne samo u Dubrovniku nego i uzduž čitave obale, također je upisano na UNESCO-ov reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine. Dubrovački govor i dubrovačko-primorski ples Linđo upisani su na Nacionalnu listu nematerijalnih kulturnih dobara.⁷⁹

Folklorni ansambl Linđo osnovan je 1964. godine te je danas ustanova u kulturi grada Dubrovnika. Ansambl je nazvan po najpoznatijem narodnom plesu Dubrovačkog primorja, Župe i Konavla. Ansambl Linđo ispunjava svoju zadaću prikupljanja, umjetničkog obrađivanja i scenskog prikazivanja kao jedan od najljepšeg primjera bogate hrvatske plesne baštine pokušavajući u svakom segmentu biti što bliže

⁷⁶ Ibidem, str. 257

⁷⁷ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na: https://tzdubrovnik.hr/get/sto_raditi/53036/festa_svetog_vlaha_dan_grada_dubrovnika.html, pregledano (13.09.2022.)

⁷⁸ Grad Dubrovnik, dostupno na <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/program-feste-svetog-vlaha-2022-15358>, pregledano (13.09.2022.)

⁷⁹ Dubrovačko-neretvanska županija, dostupno na: <https://www.edubrovnik.org/kulturna-bastina/>, pregledano (03.11.2022.)

autentičnom narodnom izričaju. Ansambl osobito njeguje klapsku pjesmu, najrašireniji oblik tradicijskog pjevanja na jugu Hrvatske, njenih primorskih i otočkih krajeva. U prosincu 2012. godine je klapsko pjevanje UNESCO uvrstio na Popis nematerijalne svjetske baštine. Folklorni ansambl Lindo također je dobitnik mnogih priznanja i nagrada, a od 1967. godine Lindo redovito nastupa na Dubrovačkim ljetnim igrama, a također na mnogim gostovanjima u Hrvatskoj i svijetu promovira ime Dubrovnika i same Hrvatske.⁸⁰

Slika 17. Folklorni ansambl Lindo

Izvor: 24 sata

<https://www.24sata.hr/lifestyle/u-dubrovniku-se-veseo-plesao-lindo-u-narodnim-nosnjama-804219> (03.11.2022.)

4.2.3. Turističko vrednovanje kulturnih manifestacija i festivala

Dubrovačke ljetne igre ustanova je u kulturi koja kroz svoju djelatnost organizira i ostvaruje tradicionalni kazališni i glazbeno-scenski festival te priređuje mnoge glazbene, dramske, operne, baletne, literarne, filmske i ostale kulturne priredbe i manifestacije od nacionalnog značaja.⁸¹ Dubrovačke ljetne igre je najstarija, najveća i najuglednija kulturna manifestacija u Hrvatskoj. Održavaju se od 1950. godine, a održavaju se od 10. srpnja do 25. kolovoza svake godine. Za vrijeme trajanja igara održavaju se mnoge dramske i glazbeno-scenske predstave, koncerti, folklornih izvedbi, izložbi i drugih programa.⁸² Zamisao o spajanju renesansnog i baroknog

⁸⁰ Turistička zajednica grada Dubrovnika, dostupno na:

https://tzdubrovnik.hr/get/dogadjanja_folklor/80328/01072022/folklorni_ansambl_lindo_dubrovnik.html, pregledano (03.11.2022.)

⁸¹ Grad Dubrovnik, dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/vijesti/-program-javnih-potreba-u-kulturi-grada-dubrovnika-za-2023-godinu-16362> (27.02.2023.)

⁸² Ibidem

ugodaža Dubrovnika sa živućim duhom drame i glazbe zapravo je proizašla iz intelektualnog načina življenja samoga grada, iz njegove kreativne tradicije koja je obogatila hrvatsku kulturnu i znanstvenu povijest, pogotovo u sferi kazališta i znanosti, iznjudivši brojna velika imena i djela i omogućivši joj neprekidno praćenje suvremenih trendova u Zapadnoj Europi.⁸³

Otvaranje festivala održava se na najpoznatijoj dubrovačkoj ulici Stradunu ispred palače Sponze. U ceremoniji otvaranja sudjeluju glumci koji simbolično traže ulazak u grad od dubrovačkog kneza, uz zvuke Himne slobodi i podizanje zastave na Orlandov stup. Na ovom najvećem događaju u Gradu koji je nazvan i Dubrovačka noć sudjeluje cijeli grad, kao i mnogobrojni gosti, koji s veseljem uz ples i pjesmu dočekuju jutro.⁸⁴

Najboljim dostignućima u dramskom i glazbenom programu dodjeljuje se nagrada „Orlando“. Dubrovačke ljetne igre su učlanjene u Europsku udrugu festivala, te imaju status javne ustanove u kulturi.⁸⁵

Libertas film festival u Dubrovniku je festival koji se održava svake godine u ljetnim mjesecima, uobičajeno tijekom mjeseca srpnja. Prikazuju se dugometražni igrani, dokumentarni te kratki filmovi nezavisnih produkcija, a bogati filmski program mami sve veći broj filmofila, posjetitelja željnih kulture, ali i onih u potrazi za dobrom zabavom. Kroz program se svake godine predstavljaju hrvatskoj nepoznate kinematografije, kao što su filmovi Portugala, Norveške, Mađarske te egzotične Kube, a tu je i program „Ponoćno ludilo“ posvećen ljubiteljima krimića i horora. Poseban osjećaj pri gledanju filmova daje i ambijent, sve filmske projekcije odvijaju se pod dubrovačkim zvjezdanim nebom, na trgovima unutar gradskih zidina, te na krovu tvrđave Revelin.⁸⁶

Festival su do sada posjetili vrhunski filmski stručnjaci i svjetske zvijezde.

Međunarodni film festival počeo se održavati 2003. godine kao inicijativa međunarodne organizacije Dubrovnik Film Institut. Posjećuju ga redatelji, glumci, umjetnici, glazbenici i ostali posjetitelji iz cijeloga svijeta. Festival ima natjecateljski karakter, a nagrade stručni žiri dodjeljuje u kategorijama dokumentarnog, igranog i kratkog filma. Osim ovih nagrada glumci i filmaši su počašćeni ocjenama publike za najbolji film festivala, te nagradom Libertas za životno djelo i nagradom Argosy za pojedinačan doprinos u području filmskog stvaralaštva.⁸⁷

Na nacionalnoj razini kao nematerijalno dobro prepoznati su Dubrovački govor, Dubrovačka kolenda i Ljekarništvo Male braće.⁸⁸

Good Food Festival je gastronomski festival koja obuhvaća brojna događanja i sadrži raznoliku ponudu ukusne hrane i dobrih vina. bogati program Festivala uključuje razne

⁸³ Grad Dubrovnik, dostupno na: <https://www.dubrovnik.hr/sluzbeni-glasnik?odluka=22> (11.07.2023.)

⁸⁴ Meet Dubrovnik, dostupno na: <http://www.meetdubrovnik.com/hr/dubrovnik-festivali-manifestacije/dubrovačke-ljetne-igre.html> (27.02.2022.)

⁸⁵ Meet Dubrovnik, dostupno na: <http://www.meetdubrovnik.com/hr/dubrovnik-festivali-manifestacije/dubrovačke-ljetne-igre.html> (27.02.2022.)

⁸⁶ Ibidem (27.02.2022.)

⁸⁷ Ibidem (27.02.2022.)

⁸⁸ Dubrovnik, dostupno na: https://www.dubrovnik.hr/uploads/posts/14614/Plan-upravljanja-Dubrovnik--%2528verzija-za-GV%252C-19.03.2021.%2529_%25C4%258Dista-verzija.pdf (28.02.2022.)

radionice pripremanja dubrovačkih slastica te jela tradicionalne hrvatske kuhinje, tematske večere, večeru s Michelin Star Chefom, posebne menije u dubrovačkim restoranima, gastro ture te mnoga druga zanimljiva događanja. Good Food Festival već godinama okuplja brojne zaljubljenike u originalna, tradicionalna, ali i moderna jela te oduševljava brojne posjetitelje. ⁸⁹

Dubrovački zimski festival sadrži bogat kulturni, zabavni, gastronomski i glazbeni program. Posjetitelji mogu uživati u blagdanskoj atmosferi i u gastro ponudi blagdanskih kućica postavljenih na dubrovačkim trgovima i ulicama. Iz programa se mogu izdvojiti sadržaji i za djecu i za odrasle. Neki od zanimljivijih su: Božićni sajam, živa glazba na raznim lokacijama, pop-rock koncerti ispred crkve Sv. Vlaha, raznovrsni dječji programi, humanitarni Torta party, dani bakalara, Božićna bajka, Božićni koncert Dubrovačkog simfonijskog orkestra, tradicionalna kolenda za Badnje jutro, dječji doček Nove godine, doček Nove godine „Orlandov bal" te Novogodišnji koncert uz kamenice i šampanjac. ⁹⁰

Osim sudjelovanja sa brojnim događanjima u programu Dubrovačkog zimskog festivala, za brojne posjetitelje i goste grada Dubrovnika, Turistička zajednica grada Dubrovnika organizira besplatne tematske razglede grada Pomorski i Kozmopolitski Dubrovnik, svaku srijedu i subotu, na hrvatskom i engleskom jeziku te poklanja nastup FA Lindo svake subotnje jutro.

⁸⁹TZ Dubrovnik, dostupno na; https://tzdubrovnik.hr/get/dogadjanja_gastronomija/82173/user_file_s/novak/Program%20GFF%2011%2008%20%202023.pdf (30.08.2023.)

⁹⁰ TZ Dubrovnik, dostupno na: https://tzdubrovnik.hr/get/dogadjanja_festivali/75982/6_dubrovački_zimski_festival_carobna_zima_u_dubrovniku.html (30.08.2023.)

5. TURISTIČKI PROMET GRADA DUBROVNIKA U RAZDOBLJU OD 2018. DO 2020. GODINE

Dubrovnik je jedan od najznačajnijih turističkih odredišta u kojem je intenzitet iznimno velik od ožujka do početka studenog. Sveukupni smještajni kapaciteti u gradu Dubrovniku su većinom hoteli, no ima i brojnih drugih smještaja koji su iznimno visoke kvalitete u privatnom smještaju, ostali ugostiteljski smještaji te kampovi. Ostatak smještajnih kapaciteta je komercijalni smještaj u seljačkim domaćinstvima.⁹¹

U nastavku slijede tablice u kojima je prikazan turistički promet grada Dubrovnika za 2018., 2019. i 2020. godinu.

Tablica 1. Turistički promet grada Dubrovnika za 2018. godinu

Vrsta turista	Dolasci	Noćenja	Broj turista	Udio dolasci	Udio noćenja	Udio broj turista	Prosječno trajanje boravka (u danima)
Domaći	54.812	140.372	55.392	4,31%	3,39%	4,34%	2,56
Strani	1.217.534	3.999.770	1.221.074	95,69%	96,61%	95,66%	3,29
Ukupno:	1.217.534	4.140.142	1.276.466	100,00%	100,00%	100,00%	3,25

Izvor: Vlastita izrada prema TZ grada Dubrovnika, dostupno na: <https://tzdubrovnik.hr/search/promet/index.html> (30.08.2023.)

U tablici 1. možemo vidjeti da je u Dubrovniku 2018. godine ostvareno 1.272.346 dolazaka, što čini ukupno 8 % više dolazaka nego prošle 2017. godine. Od navedenog broja turista, bilo je 1.217.534 stranih uz povećanje od 8%, te 54.812 domaćih turista uz smanjenje od 2%. Tijekom 2018. godine u svim vidovima smještaja ostvareno je 4.140.142 noćenja, što čini porast od 5% u odnosu na 2017. godinu. Domaći posjetitelji ostvarili su 140.372 noćenja uz pad od 9%, a stranci su ostvarili 3.999.770 noćenja uz povećanje od 5%.

⁹¹ Grad Dubrovnik, dostupno na: https://www.dubrovnik.hr/uploads/20181206/STRATE%C5%A0KI_PLAN_GRADA_DUBROVNIKA_2018._%E2%80%93_2020._godine.pdf (07.03.2023.)

Tablica 2. Turistički promet grada Dubrovnika za 2019. godinu

Vrsta turista	Dolasci	Noćenja	Broj turista	Udio dolasci	Udio noćenja	Udio broj turista	Prosječno trajanje boravka (u danima)
Domaći	57.124	144.537	57.667	3,95%	3,30%	3,98%	2,53
Strani	1.387.638	4.233.226	1.390.448	96,05%	96,70%	96,02%	3,05
Ukupno:	1.444.762	4.377.763	1.448.115	100,00%	100,00%	100,00%	3,03

Izvor: Vlastita izrada prema TZ grada Dubrovnika, dostupno na:
<https://tzdubrovnik.hr/search/promet/index.html> (30.08.2023.)

U tablici 2. možemo vidjeti da je na području grada Dubrovnika ostvareno 1.444.762 dolazaka, što čini ukupno 14 % više dolazaka nego prošle 2018. godine. Od navedenog broja turista, bilo je 1.387.638 stranih uz povećanje od 14%, te 57.124 domaćih turista uz povećanje od 4%. Tijekom 2019. godine u svim vidovima smještaja ostvareno je 4.377.763 noćenja, što čini porast od 6% u odnosu na 2018. godinu. Domaći posjetitelji ostvarili su 144.537 noćenja uz povećanje od 3%, a stranci su ostvarili 4.233.226 noćenja uz povećanje od 6%.

Sveukupno ostvarenje turističkog prometa u 2019. godini je 1.490.236 dolazaka i 4.687.277 noćenja.

Tablica 3. Turistički promet grada Dubrovnika za 2020. godinu

Vrsta turista	Dolasci	Noćenja	Broj turista	Udio dolasci	Udio noćenja	Udio broj turista	Prosječno trajanje boravka (u danima)
Domaći	43.480	137.849	43.888	19,56%	16,75%	19,50%	3,17
Strani	178.828	685.174	181.199	80,44%	83,25%	80,50%	3,83
Ukupno:	222.308	823.023	225.087	100,00%	100,00%	100,00%	3,70

Izvor: Vlastita izrada prema TZ grada Dubrovnika, dostupno na:
<https://tzdubrovnik.hr/search/promet/index.html> (30.08.2023.)

U tablici 3. možemo vidjeti prema statističkim podacima sustava eVisitor te Turističke zajednice grada Dubrovnika da se na području grada Dubrovnika u 2020. godini ostvarilo 222.308 dolazaka, što čini 85% manje dolazaka nego 2019. godine. Od navedenog broja turista, bilo je 178.828 stranih uz smanjenje od 87%, te 43.480 domaćih turista uz smanjenje od 24%. Tijekom 2020. godine u svim vidovima smještaja ostvareno je 823.023 noćenja, što čini pad od 81% u odnosu na 2019. godinu. Domaći posjetitelji ostvarili su 137.849 noćenja uz pad od 5%, a stranci su ostvarili 685.174 noćenja uz smanjenje od 84%.

Proglašenje pandemije bolesti COVID-19 početkom 2020. godine svakako je ostavilo traga na gospodarstvu grada Dubrovnika kao i u ostatku svijeta.

Dubrovnik svakako ima potencijal za razvoj kulturnog turizma koji cilja na posjetitelje s primarnom kulturnom motivacijom: materijalni i nematerijalni kulturni, ali i turistički resursi za to postoje, no nužno je u tom smislu razviti specifične kulturne proizvode visoke kvalitete te ih ponuditi izvan glavne turističke sezone. Time se postiže razvoj kulture, publike te kulturnog turizma, koji istovremeno ne opterećuje povijesnu jezgru grada obzirom da se radi o manjem broju posjetitelja veće platežne moći.⁹²

⁹² Dura.hr, dostupno na: <https://dura.hr/wp-content/uploads/2021/02/Kulturna-strategija-grada-Dubrovnika.pdf> (23.05.2023.)

6. SWOT ANALIZA KULTURNOG TURIZMA GRADA DUBROVNIKA

SWOT analiza je sredstvo koje pomaže prepoznati, otkriti i utvrditi ključne čimbenike razvoja, potencijale za razvoj, kao i ograničenja u razvoju, u ovom slučaju razvoju Grada Dubrovnika. Sukladno SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) analizi identificirane su sljedeće snage, slabosti, prilike i prijetnje, koja se odnose na Grad Dubrovnik.⁹³ SWOT analizu grada Dubrovnika s posebnim osvrt na kulturni turizam možemo vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 4. SWOT analiza grada Dubrovnika

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje kulturnih dobara na listi UNESCO-a, • Bogata kulturna i povijesna baština, • Grad Dubrovnik kao svjetski poznati kulturni brend, • Značajne i brojne tradicijske i nove kulturne manifestacije, • Relevantni projekti financirani iz EU sredstava • Dubrovnik kao prepoznat turistički brend koji poticajno djeluje na razvoj turizma cijele DNŽ, • Bogatstvo kulturne baštine kao pokretač kulturnog turizma te kao osnovica za daljnji razvoj kulturnih i kreativnih industrija • visokokvalitetan hotelski i privatni smještaj • odlični uvjeti za razvoj ostalih selektivnih oblika turizma (nautički, ruralni, sportski, itd.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Neplanska gradnja, neadekvatno planiranje zahvata u prostoru i niska svijest javnosti o važnosti prikladnih zahvata u prostoru kao prijetnja graditeljskoj kulturnoj baštini, • Turistički pritisci na kulturnu baštinu, • Nedovoljna valorizacija kulturne baštine kao načina života (kroz gastronomiju, tradiciju, znanja i vještine) • Nedostatna znanja kulturnih djelatnika u području upravljanja kulturnom, • Nedostatna sredstva za očuvanje, obnovu i interpretaciju kulturne baštine • Nedovoljna tržišna spremnost velikog broja materijalne kulturne baštine za turističku valorizaciju • Nedovoljno istražena i valorizirana kulturna baština u ruralnim područjima • Fokusiranost kulture na turizam • Nedovoljan broj edukacija za djelatnike u kulturi

⁹³ Grad Dubrovnik, dostupno na: https://www.dubrovnik.hr/uploads/20181206/STRATE%C5%A0KI_PLAN_GRADA_DUBROVNIKA_2018._%E2%80%93_2020._godine.pdf, pregledano (03.11.2022.)

	<ul style="list-style-type: none"> • Previsoka ovisnost gospodarstva u sektoru turizma • Slaba razvijenost pojedinih oblika turizma s obzirom na potencijale (nautički, zdravstveni, sportski)
PRIJETNJE	PRILIKE
<ul style="list-style-type: none"> • Zdravstvene ugroze (npr. epidemija) • Odlazak visokoobrazovanih ljudi iz DNŽ • Politička nestabilnost u susjednim zemljama • Klimatske promjene koje ugrožavaju pojedine djelatnosti poput poljoprivrede • Nefleksibilnost državnih poticaja u pogledu uvažanja specifičnih lokalnih potreba poduzetnika • Požari, potresi, poplave • Nekontroliran rast broja turista izvan kapaciteta prihvata • Onečišćenje tla, zraka, vode i mora iz okolnih zemalja • Nestanak i fragmentacija staništa i izumiranje vrsta • Neadekvatna preograničena regulacija voda • Stalne promjene zakona i poreznog sustava • Nespremnost na poduzimanje pravovremenih reformi na državnoj razini • Nedostatak prekršajnih odredbi u okviru Zakona o regionalnom razvoju i Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje ulaganja iz državnog proračuna u istraživanje i razvoj • EU fondovi koji omogućuju financiranje kulturnih i kreativnih industrija • Razvoj izvansezonskog turizma kroz razvoj sportskih događaja • Integrirani programi sport-kultura-turizam-obrazovanje • Nove kulturne i sportske manifestacije • Visoka zainteresiranost za kulturu i potražnja za kulturnim turizmom i autentičnim proizvodima i uslugama • Pozitivni trendovi lokalnog razvoja temeljenog na kulturnim i kreativnim industrijama • Mogućnosti financiranja projekata iz EU fondova, državnih programa i drugih izvora za pripremu i provedbu projekata u području turizma • Poboljšanje prometne povezanosti nakon završetka gradnje Pelješkog mosta • Razvoj turizma visoke kvalitete • Izgradnja autoceste od Ploča do Dubrovnika

Izvor: Prilagođeno prema Dubrovačko-neretvanska županija 2018.-2020. godine

<https://www.edubrovnik.org/strategije-i-programi/> (11.11.2022.)

Glavna prednost grada Dubrovnika je što je jedan od najposjećenijih mjesta kulturne baštine na Jadranu te ima tržišnu prepoznatljivost i infrastrukturu za upravljanje turizmom te također veliki broj smještaja, ima dobar geografski položaj, mnoge povijesne znamenitosti, izuzetne prirodne ljepote, povoljnu mediteransku klimu i mnoge druge prednosti koje pridonose za dugoročni razvoj turizma grada Dubrovnika, no postoje i prijetnje poput prevelike ovisnosti grada o masovnom i neodrživom turizmu gdje masovni turizam visoke prostorne i vremenske koncentracije opterećuje najpoznatije lokacije gdje dolazi do ozbiljne opasnosti svjetskog zaštićenog dobra. Stoga je potrebno raditi na informiranom upravljanju turizmom gdje bi se smanjio pritisak na najposjećenija mjesta.⁹⁴

⁹⁴ Grad Dubrovnik, dostupno na: https://www.dubrovnik.hr/uploads/20181206/STRATE%C5%A0KI_PLAN_GRADA_DUBROVNIKA_2018._%E2%80%93_2020._godine.pdf (19.09.2023.)

7. ZAKLJUČAK

Na zastupljenost određenog područja značajno utječe njegova kulturna baština. Ova baština je vitalni dio identiteta određene skupine ljudi i također je ključni resurs za kulturni turizam. Strateški razvoj kulturnog turizma može dovesti do rasta gospodarstva regije. Pojava kulturne baštine izravno je povezana s kulturnim turizmom, što pak dovodi do stvaranja kulturnog turista. Dubrovnik je hrvatski grad iznimne kulturne i političke povijesti te je jedan od najljepših utvrđenih gradova i simbola u svijetu. Zahvaljujući dubrovačkoj povijesti, geografskom položaju, povoljnoj klimi Dubrovnik je prepoznat na turističkim tržištima po visokoj kvaliteti turističkog proizvoda koji nudi. Poznato je svjetsko turističko središte što može zahvaliti na UNESCO-ovoj listi svjetske baštine, specifičnoj kulturnoj i turističkoj tradiciji te povijesnom naslijeđu.

Dubrovnik nudi mnoge festivale, likovne događaje, koncertno-zabavne projekte, spomenike i slično koji upotpunjavaju turističku ponudu samog grada. Značajne potencijale turističkog vrednovanja svakako ima materijalna kulturna baština kao što su sakralne građevine, tvrđave, utvrde i gradine, muzeji, trgovci, palače i spomenici te nematerijalna kulturna baština poput običaja, plesa i glazbe, kulturne manifestacije i festivali. Sadržaj koji grad Dubrovnik nudi tokom cijele godine je namijenjen i djeci i odraslima te i za strane posjetitelje na engleskom jeziku. Programi koji se nude obuhvaćaju niz kulturnih događaja, izložbi, koncerata, radionica, predavanja i slično gdje posjetitelji mogu naučiti mnogo o povijesti i kulturnoj baštini grada Dubrovnika. Također, postoje mnoge turističke ture po starim gradskim zidinama, bilo to u privatnoj ili grupnoj turi gdje se može naučiti i čuti o svakom kutku samih zidina i njihovoj povijesti, isto tako je postala veoma poznata tura „Game of Thrones“ zbog koje sve više posjetitelja dolazi jer je snimana serija koja je postala veoma popularna među ljudima. Ujedno postoje još nekoliko turističkih tura koje upotpunjuju turističku ponudu, a to je „Đir s Marinom Držićem“ gdje se vraća u renesansu, turistička tura po ulicama i trgovima stare gradske jezgre gdje se obilazi sva kulturna baština i gdje sve može o svakoj ponešto čuti. Kulturne manifestacije i festivali, a isto tako i običaji, plesovi i glazbe upotpunjuju turističku ponudu grada Dubrovnika jer se održavaju kroz cijelu godinu gdje je priljev posjetitelja izražen.

Dubrovnik ima tržišnu prepoznatljivost i infrastrukturu za upravljanje turizmom te visokokvalitetan hotelski i privatni smještaj, mnoge povijesne znamenitosti i mnoge druge prednosti koje pospješuju kulturni turizam u gradu, no treba pripaziti na ovisnost grada o masovnom i neodrživom turizmu da ne dođe do ugrožavanja svjetskog zaštićenog dobra, stoga je potrebno raditi na informiranom upravljanju turizmom gdje bi se smanjio pritisak na najposjećenija mjesta.

POPIS LITERATURE

Popis knjiga:

1. Čaplar A., Belamarić J., Bašić-Biskupić I., Č. Joško, Ceribašić N., Eekhel N., Nikovčević L., Nodari M., Radovani-Podrug I., Vitez Z., Zebec T.: Blaga Hrvatske, Mozaik knjiga, Zagreb, 2013.
2. Dujmović M.; Kultura turizma; Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2014.
3. Kušen, E.: Turistička atrakcijska osnova, Institut za turizam, Zagreb 2002.
4. Jelinčić, D.A.: Abeceda kulturnog turizma, Meandarmedia, Zagreb, 2008.
5. Žilić J., Pek D., Kozina F.: Upoznajte u 5 koraka- Dubrovnik, rivijera i otoci, Naša Djeca, Zagreb, 2009

Članci, studije, ostali izvori:

1. Dubrovnik walking tours ([Game of Thrones Tour Dubrovnik | Dubrovnik Walking Tours \(www-dubrovnik--walking--tours-com.translate.goog\)](#))
2. Dubrovnik Local Guides ([Dubrovnik City Walls Tour | Dubrovnik Local Guides](#))
3. Dumus.hr ([Muzejska prodavaonica • Dubrovački muzeji \(dumus.hr\)](#))
4. Dubrovnik Pass ([Dubrovački prijevoji \(dubrovnikpass.com\)](#))
5. Društvo turističkih vodiča Dubrovnik ([DTVD \(vodici-dubrovnik.hr\)](#))
6. Dom Marina Držića ([Dom Marina Držića - Muzej i memorijalna kuća Marina Držića \(muzej-marindrzić.eu\)](#))
7. Dubrovačko-neretvanska županija ([Kulturna baština - ŽUPANIJA DUBROVAČKO NERETVANSKA \(edubrovnik.org\)](#))
8. Dura.hr ([Kulturna-strategija-grada-Dubrovnika.pdf \(dura.hr\)](#))
9. Grad Dubrovnik ([Strategija-razvoja-kulture-Grada-Dubrovnika.pdf](#))
10. Gloria hr. ([Gloria - Morate ih posjetiti! S ovih mjesta pruža se spektakularan pogled na Dubrovnik](#))
11. Go Dubrovnik ([Marin Drzic tura Dubrovnik | Besplatne ture Dubrovnik | Turizam Dubrovnik \(godubrovnik.com\)](#))
12. Hrvatski geografski glasnik (<https://hrcak.srce.hr/file/312446>)
13. Kulturne znamenitosti Dubrovnika ([Kulturne znamenitosti Dubrovnika \(online-croatia.hr\)](#))
14. Meet Dubrovnik ([Dubrovačke ljetne igre - Hotels, apartments, rooms, villas - accommodation in Dubrovnik Croatia \(meetdubrovnik.com\)](#))

15. Online Croatia ([Događanja u Dubrovniku - u kojima svatko može pronaći ponešto za sebe \(online-croatia.hr\)](http://online-croatia.hr))
16. Putovnica.net ([Stradun \(Placa\) | Vodiči na Putovnica.net](http://putovnica.net))
17. TZ grada Dubrovnika ([Dubrovnik za... \(tzdubrovnik.hr\)](http://tzdubrovnik.hr))
18. Trpimir M. Šošić: Pojam kulturne baštine - međunarodno pravni pogled, Zbornik radova Pravnog fakulteta, 2014. (<https://hrcak.srce.hr/129107>)
19. UNWTO (<https://www.unwto.org/>)

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Crkva sv. Vlahe.....	9
Slika 2. Dubrovačka katedrala.....	10
Slika 3. Dubrovačke gradske zidine.....	12
Slika 4. Minčeta.....	13
Slika 5. Lovrijenac.....	14
Slika 6. Kulturno-povijesni muzej	16
Slika 7. Muzej sa starom ljekarnom	17
Slika 8. Stradun.....	20
Slika 9. Trg od Luže	20
Slika 10. Palača Sponza.....	22
Slika 11. Knežev dvor	23
Slika 12. Velika Onofrijeva fontana	24
Slika 13. Orlandov stup.....	24
Slika 14. Spomenik Ivana Gundulića.....	25
Slika 15. Spomenik Marina Držića	26
Slika 16. Festa svetog Vlahe	28
Slika 17. Folklorni ansambl Lindo	29

POPIS TABLICA

Tablica 1. Turistički promet grada Dubrovnika za 2018. godinu	32
Tablica 2. Turistički promet grada Dubrovnika za 2019. godinu	33
Tablica 3. Turistički promet grada Dubrovnika za 2020. godinu	33
Tablica 4. SWOT analiza grada Dubrovnika	35